

Letnik XI,
številka 4
(oktober 2022)

Nebulae

revija za sodobno književnost

KAZALO

POEZIJA	3
Lara Božak	4
<i>Neptun</i>	4
Patrik Kolar	5
<i>Manj in več</i>	5
Eva Ule	6
<i>Škržat nečimrnosti</i>	6
DRAMA	7
Eva Kučera Šmon	8
<i>Ta prizor sanjam vsak dan (3. in zadnji del)</i>	8
PROZA	35
Jaka Tomc	36
<i>Čas za smrt</i>	36
Vida in Matjaž Voglar	44
<i>Kilogram sladkorja</i>	44
Lena Kregelj	54
<i>Igra</i>	54
<i>Kaplja za kapljo</i>	61
Nika Nikolič	64
<i>Luknja</i>	64
LITERARNI IZZIV NA MEJI NEVIDNEGA	66
<i>Sestavi kalejdoskop svojega vesolja</i>	67
3. MESTO: IVA GROBIN	69
<i>Skok na Terro</i>	69
2. MESTO: MAŠA JELUŠIČ	74
<i>Spiralna zibelka</i>	74
1. MESTO: NIKA NIKOLIČ	81
<i>Izolirnica 36</i>	81

POEZIJA

Lara Božak

Neptun

moje katakombe
skozme ne lomastijo pritajeno

želijo da pričnem rovariti

telo kdaj mora počiti

zanima me predvsem tisto
kar me spodi med drevesa

da pojem kot volkulja
ki sem jo zvalila
iz pretesnih brlogov

da bi razumela
stopinje vpadnih kotov
pod katerimi se vozla svetloba

kam vzletajo moji lahkokrili mladiči
ko se stopala vdirajo v mehko blato
pod palci stiskajo
drobne bodljikave kamenčke

Patrik Kolar

Manj in več

Manj je več
in več je manj.
In vseh je manj,
ko nas ni več.

Eva Ule

Škržat nečimrnosti

V grozi postati
škržat nečimrnosti
in polniti to gluhost ničča
se vzrediš
v odmev,
zapečaten v svileni val
majhne smrti,
v pomanjkanje imena.

DRAMA

Eva Kučera Šmon

Ta prizor sanjam vsak dan (3. in zadnji del)

12. Freudova zofa

Peter sedi na gugalnici, Robert hodi gor in dol.

ROBERT: Čak ... si bom pisal. Mam en listek ... mam, evo ...

PETER: Pa misliš, da je kaj na tem?

ROBERT: Stoposto, brate, je na tem. Ampak mi moraš točno povedat.

PETER: Ja ... Bom ... *(Robert si piše, Peter razmišlja.)* Ampak veš, najbolj mi je zanimivo, ker vsakič isto sanjam ... Vsakič isto!

ROBERT: Ja, ja, ja. To bo moja žena marsikaj vedla, veš ...

PETER: Vedno iste slike, veš ... To mi je najbolj zanimivo!

ROBERT: Dobro, dobro ... Pišem ... Jaz sem mel to isto enkrat.

PETER: Ja?

ROBERT: Ja. Sem sanjal ves čas, da tečem na vlak, veš ... Celi dan, svaki dan, ja samo trčim ... Pa mi je žena pol pogledala v sanjsko knjigo, veš.

PETER: In kaj pol?

ROBERT: Je pisal, da moram nehat hitet ... Pa sem res nehal, sej vidiš, si vzamem čas, za prijatelje in za dobro družbo, jel tako? Na zdravje! *(Se zareži, pijeta.)* No, od takrat pa nikdar, ampak nikdar več nisem tega sanjal. Nikdar!

PETER: Ja?

ROBERT: Ja ... Veš, sanje je treba razumeti najprej, to je prvi korak do uspešnega življenja. Ker to je vse tu noter, veš. *(Pokaže na glavo.)* To pamti za uvjek!

PETER: Vidiš, jaz pa svojih sanj sploh ne razumem.

ROBERT: No, daj, govori, pišem! Ti bo moja žena pogledala v sanjsko knjigo, brezplačno ...

PETER: Res?

ROBERT: Za soseda? Pa veš da, ni problema! Govori, daj.

PETER: Ja, veš, kako se vedno začne, ne ... Tak se vedno začne, ne ... Pišeš?

ROBERT: Pišem, kako da ne?

PETER: Jaz pridem na baletni nastop od svoje Nike in jo gledam na odru ... In ko končajo z nastopom, ona je valjda vedno najboljša, ampak nima zdej to veze ... Ko končajo z nastopom, sledi poklon, veš?

ROBERT: Normalno, ja.

PETER: No ... In ona gleda v publiko, jaz še vedno sedim tam in ji pomaham, veš ... Iz publike ji maham, veš? Tak kot vsi ostali starši mahajo svojim otrokom, veš? No ... In ona še vedno maha in maha in jaz vstanem *(vstane, Robert mrzlično piše)*, iz publike vstanem in maham nazaj, derem se: Nikaa, Nikica, saj sem tu, tukaj sem, in maham in ona se joče, učiteljice jo tolažijo, jaz ji pa maham, vsi jo tolažijo, jaz ji pa še vedno maham, derem se: Nikaaa, Nikaa, tvoj atek, tukaj sem, lej me, no, v novi, zlikani srajci, tukaj sem, Pikica moja, Nikaaa, Nikaaa, Nikaaa. *(Stopi na zid, se dere, histerično.)* Nikaa, lej me, no, postrigel sem se, za tvoj nastop, Nikicaa! A me ne vidiš? A ne vidiš svojga ateka, Nikica! Nika, lej me, pravi čas sem bil tu, na najboljšem sedežu, lej me! In ona še kar joče ... Jaz se pa derem: Nikaa, moja Nikaa! Pikica mojaa! Nika! In ona se joče. Vsi grejo iz dvorane in ona se še vedno joče.

(Zadihano se ustavi.)

Tišina.

ROBERT: In kaj se zgodi pol?

PETER: Nič ... zbudim se čist poten, čist gnil. In tak se mi sanje vsakič znova ponovijo. (*Sede na klop.*) Niso prijetne, res ne, ampak preživim in sanjam naprej.

Tišina.

Daljša.

ROBERT: Na Niko!

Pijeta.

Tišina.

13. Potopitev Titanika

Jan hodi gor in dol, Elvira pa sedi na gugalnici.

Z nogami se malo odriva, tako da se gugalnica rahlo premika.

Vidno je naveličana.

JAN: Sej jaz se trudim, miškica.

ELVIRA: Vem, Jan.

JAN: A to zaradi tega, ker se mi ne ...

ELVIRA: Ne, Jan ...

JAN (*resno*): A me varaš?

ELVIRA: Veš, da ne bi nikoli.

JAN: Kaj pa pol? A ker te nisem zaprosil al kaj?

Gre na kolena.

JAN: Evo me. A me vidiš. Na kolenih.

ELVIRA: Jan ...

JAN: Moledujem, da bi se poročila z mano.

ELVIRA: Jan, prosim te ...

JAN: Ne, jaz te prosim, miškica ...

ELVIRA: Vstani se.

JAN: Veš, kak to boli ... A ti veš, kak to mene boli ...

ELVIRA: Tud mene boli, Jan.

JAN: Duši me tu noter ...

Hlini napad.

ELVIRA: Jan, nehaj, no.

JAN: Sva rekla, da midva ne bova nikol taka. Da ne bova nikol prišla do te točke, miškica ... Da midva pa bova znala ohraniti iskrico ...

ELVIRA: Pa nama pač ni uspelo.

JAN: Še vedno nama lahko.

ELVIRA: A res? Se ti zdi?

JAN: Ja! Vse bova mela, miškica.

ELVIRA: Ja ...

JAN: Vse, kar si bova zaželela ... Veš, kaj še morva doživeti skupaj ...

ELVIRA: Vstani, Jan, prosim.

JAN: Ne bova več hodla na Krk, ne! Jutri rezerviram Sicilijo, miškica.

ELVIRA: Daj, a vstaneš, prosim?

JAN: Začela bova meditirat skupaj.

ELVIRA: Jan, dovolj.

JAN: Kupila bova savno.

ELVIRA: Jaz sovražim savno, Jan.

JAN: Kupila bova najboljšo savno ... infra.

ELVIRA: Jaz sovražim savno, Jan.

JAN: Al pa finsko, ne vem ...

ELVIRA: A ti mene sploh slišiš? Sovražim savno, Jan.

JAN: Ne, je ne.

ELVIRA (*glasneje*): Ja, pa jo. Sovražim savno! Sovražim jo! In sovražim tut tvoje telo v savni, veš ... Sovražim, ko si brišeš švic v savni po svojih kosmatih prsah ... Sovražim tvojga luleka v savni, sovražim ga tut, ko ni v savni ... Sovražim misel na to, da se s tabo potim v savni ... Da se s tabo potim kjer koli ... Že misel na to, da sem s tabo ... že to sovražim, oprost, Jan.

JAN: Kaj? Miškica ...

Elvira sede.

Iz žepa potegne cigareto.

Kadi.

JAN: Miškica ...

Kadi.

ELVIRA: Sovražim tvoje rumene zobe, sovražim gube, ki jih imaš ob očeh ... Sovražim tvoj odnos s tvojo mamo ... Ma ne, sovražim tvojo mamo in celo tvojo famijljo ... Sovražim jo. Sovražim to, da morava bit vsak kurčev praznik pri njih in da moraš mamo vprašat, katere hlače naj kupiš ... Zakaj ne moreš vprašat mene? Tud jaz imam okus za modo, veš. Ne pa ta njena Lorella Flego, kaj pa ona ve, pizda. *(Kadi.)* Sovražim tvojga očeta, ker si isti kot on, ker enako kot on misliš samo na svojo rit ...

JAN: Miškica ...

ELVIRA: Sovražim tut to, da me kličeš miškica in da me poljubiš na sence ... in sovražim, o, fak, sovražim, ko me izsiljuješ z jokom, ker točno veš, da se bom omehčala. *(Jan se skremži.)* Da ne bi slučajno! *(Jan si obriše solze.)* Sovražim tvoj stil oblačenja, ker spominjaš na dvanajstletnega skejterja ... Sovražim to, da ne moreš lepo zvožit ovinkov, čeprav dobro veš, da mi je vedno slabo, in sovražim ... sovražim, da moraš na vsako stvar, ki jo povem, dodat svoje razmišljanje. Preziram to, veš!

JAN: Saj ne veš, kaj govoriš.

ELVIRA: No, tut to sovražim, da sem s tabo vedno neumna, čeprav nisem, veš?

JAN: Nisi, ne.

ELVIRA: Ne, nisem, ne.

JAN: No ...

ELVIRA: Nisem, ne!

JAN: Miškica ...

ELVIRA: Sovražim, da odgrizneš noht in ga izpljuneš na tla, in sovražim, da si las ne umiješ tudi po pet dni skupaj ... Sovražim, da me ves čas skrbi zate, čeprav si kreten, in sovražim, da mi ne moreš sporočiti, da si varno prišel. In veš, kaj še sovražim? Sovražim, da vedno sanjaš o stvareh, ki se ne bodo nikoli zgodile ... Sovražim najino življenje in sovražim, da se v desetih letih nisem niti enkrat naspala, ker smrčiš in hlastaš za zrakom. *(Kadi.)* Sovražim, da si ne briješ jajc, čeprav od mene zahtevaš, da sem ves čas gladka, in sovražim ... ne, preziram, da mi ves čas govoriš *(ga oponaša)*: uporablaj mal

svojo glavo, miškica. Ti uporabljal svojo, pizda! (*Kadi.*) In veš, kaj še sovražim? Sovražim, da me nikoli ne vprašaš, kaj si želim jaz, in sovražim ... sovražim ... (*se umiri*) sovražim novo kopalniško preprogo, ki si jo prinesel domov, oprosti.

JAN: Zelena je tvoja barva.

ELVIRA: Sovražim zeleno barvo.

Jan sede na gugalnico.

Tišina.

Daljša.

Mučna.

JAN: A je kaj, česar ne sovražiš?

Elvira strmi v razgled.

ELVIRA: Sovražim ta razgled.

14. Umetnikov portret.

Emma leži na gugalnici in glasno smrči.

Spi.

Potem tema.

15. Sanja svinja kukuruz

Peter joče.

ROBERT: Ne ga zdaj srat, no.

PETER: Ene stvari ne morem ... ene stvari ne nardim prav ... Pizdarija, no ...

ROBERT: Ah, dej ga no srat, no.

Robert ga tapka po rami.

PETER: Pa bi rad bil dober foter, pa ne gre ... *(Se mu kolca.)*

ROBERT: Opa!

PETER: Ne gre, veš ...

ROBERT: Saj si dober oče, lej, do kam si zgural ... do kam si z vlekel tole gugalnico ...

PETER: Ja, to pa sem ...

ROBERT: Si jo z vlekel al jo nisi?

PETER: Sem, ja!

ROBERT: Si jo prinesel gor z lastnimi rokami?

PETER: Ja, sem, ja ... Sem, ja ...

ROBERT: Ne slišim.

PETER: Sem jo prinesel, ja ... maš prav, ja.

ROBERT: Bolj glasno!

PETER: Sem prinesel gugalnico! Pizdarija, da sem!

ROBERT: Si ali nisi, brate?

PETER: Sem, jebemo mater! Jaz sem prinesel gugalnico!

ROBERT: Nikdar še nisem slišal, da bi kdo hčerki podaril gugalnico, veš ...

PETER: Jaz ji pa bom, ja!

ROBERT: Nikdar!

PETER: Jaz ji bom, ja!

ROBERT: No, pol pa nehaj cmizdit, šta si ... žena al muški? Predstavljaš si, da bi bil zdaj v vojni, brate. Ne bi videl hčerke po pet let skupaj, pa ne bi smel solze potočit, hja. Kak pa misliš, da je blo včasih ... Včasih ni blo, tu pogrešam tega al onga, jok brate, odpade. Nikogar nisi videl, pa nikogar nisi mel časa pogrešat. Danas pa ... Ja, danas ... Previše vremena, pa se imamo čas pogrešat. Brezveze. Jaz svoje žene nisem mel časa pogrešat, ker sem skoz delal, ja. Je pa res, da jo tud zdaj ne pogrešam, ko imam čas.

Se zarežita.

ROBERT: Sigurno se ti bo hčerka zahvalila, če bo enkrat slavna ... na TV-ju bo rekla: hvala očetu, za vso ljubav.

PETER: A misliš?

ROBERT: Stoposto sam.

Tišina. Petru je všeč misel, da se mu bo hčerka nekoč zahvalila.

Potem pijano zapira oči.

Robert gleda v razgled

ROBERT: No, če bom jaz kdaj slaven, veš, sine, se bom zahvalil samo trem osebam, veš. Stopil bom na oder in se zahvalil majci, ker me je rodila, ženi, ker me je zredila, in samemu sebi, ker sem sve ostalo napravio sam ... Enkrat, veš, brate, bodo poklicali moje ime, o, ja, nekaj takega bodo rekli: častno titulo za vdanost državo prejme Robert Golobič! In jaz se bom vstal, *(vstane)* iz mog častnog sedeža ... oblečeno bom mel Murino obleko, veš, sine, Murino! In počasi bom šel proti stopničkam, ki vodijo na tak velik, velik oder ... Star bom že, uff, kakih osamdeset, zato bom imao hojico in zato bom trebao malo više vremena, da bom prehodil tri stopničke, ki vodijo na oder. *(Stoji pred zidom.)* Ponujali mi bodo roko, ampak jaz bom zmogel sam. Ja sam vojni veteran, jel tako, ne treba mi pomoči! *(Gleda v zid.)* Jedan, dva, tri in evo mene na odru. *(Stopi na zid.)* Raja bo norela, ploskali mi bodo, ker mi je uspelo, in jaz jih bom v zameno nagovoril ... Vojni veteran jih bo nagovoril. Rekel jim bom, to, kar je vedno govoril moj otac ... I to si zdaj dobro zapomni ... Rekel jim bom: najprej hvala in potem jim bom rekel: Ne sanjaj svoj život, nego živi svoje snove. To bom rekel in se priklonil. In raja bo norela, jel tako, sine? Raja bo norela.

Peter spi, smrči.

Robert pa gleda v razgled, priklanja se in maha.

ROBERT: Hvala svima!

Ganjen je.

16. Uspavanka

Elvira sedi na gugalnici, Jan ima glavo na njenih nogah. Boža ga po laseh.

ELVIRA(poje):

Vsaka zvezda na nebu zamiži,

teta Luna prikima, se zasmеji.

Pogasili smo vse luči,

da naš Jan lahko zaspi.

Pa naj zaspi in naj skrije svoje trudne oči,

pa naj zaspi, da se malo srce umiri.

In naj sanja le o lepih stvareh,

ko sonce zbudi ga, na ustih bo smeh.

Vsaka zvezda na nebu zamiži,

Janov kužek zalaja, se poslovil.

V kraljestvo škratev, sanj in vil

ga nese sila nevidnih kril.

In že leti daleč proč od tega sveta,
od tega, kar ne razume in kar ne pozna,
saj ga čaka svet, drugačen od sanj.
Kako naj svarim ga, kaj rečem mu v bran?

Elvira gleda v razgled.

Boža Jana po laseh.

17. Bla bla otvoritev

Emma sedi na gugalnici, miga z nogami, zeha.

Sedi v tišini.

Iz lista si trga papirčke in jih poskuša zadeti v lonec.

To počne zelo dolgo časa.

Prekleta dolgo časa.

Potem pa:

Na teraso prideta Peter in Robert.

Emma vstane.

Popravi si majico.

Nasmeji se.

Smeji se kar nekaj časa.

EMA (poje): When I was just a little girl, I asked my mother what will I be ...

Robert in Peter se gledata.

Robert zaploska.

Gledajo se.

ROBERT: Znaš kakšno partizansko?

Ema začne pobirati papirčke po tleh.

Smeji se.

EMA: Zelo lepo pozdravljeni ...

Robert zmedeno gleda Petra.

PETER: Zdravo.

EMA: Sem vas zelo vesela.

ROBERT: Ja? Sine, ona naju je vesela. Vsaj nekdo naju je vesel.

Robert se zareži s tistim njegovim smehom.

Peter ne odreagira, gleda gugalnico.

EMA: Ja! Seveda!

Robert zmedeno gleda Petra.

ROBERT: Ja? Pa reci mi, zašto, dušo?

EMA: Sej ste prišli na razstavo verjetno ... Ne?

ROBERT: Razstavo? Ti kaj veš?

Peter gleda v gugalnico, odkima.

EMA: Dol sem obesla list ... listek ... Rumena.

ROBERT: Ne ... jaz ne. Ti?

PETER: Ne ...

ROBERT: Jaz nisem za takve stvari, veš, dušo.

EMA: Prav, ja. *(Gleda ju.)* Ampak lahko vseeno pogledate?

ROBERT: Jaz ne ... Ti? Jaz sem bolj za šport pa atletiko ... atletiko rad gledam, ja ... To pa. *(Kima z glavo.)* Jaz sem vojni veteran, jel tako, sine? Nije bilo vremena za umetnost, to pa ne. *(Kima z glavo.)* Mi smo puško držali v rokah, jel tako, sine?

EMA: Ja, seveda.

ROBERT: Brez zamere, no.

Ema ju gleda.

EMA: Ne, ne, je že v redu. Lahko pa vseeno pogledate ... Ni veliko.

ROBERT: Umetnost men ni, sam bolj za atletiko.

Gledajo se.

Robert dregne Petra.

ROBERT: A si ti za umetnost, sine? Ti izgledaš tak, umetnik ... *(Pokaže na gugalnico, smeji se. Potem Emi:)* Kad sam ja bio tvojih let, znaš, krompir sem kopal ... z nohti... to je blo vse črno, veš, dušo? Kakšna umetnost, bejž ga srat. Treba je blo preživeti, o, ja. Enkrat sem omedlel, ker sem bio tok lačen, ampak krompir, o, ja, krompir sem pa vseeno prinesel domov. Jel tako, sine?

Ema ga gleda, kima.

ROBERT: Moj otac... moj ata me je natolkel, če nisem delal, veš, dušo. To so bili drugi časi ... al boljši časi ... Nismo imali vremena za ništa, samo za rad ...

Ema ga gleda, kima.

Ves čas mu želi vskočiti v besedo.

ROBERT: Ko sem bil tak (pokaže), tak sam bio, veš... sem že njivo kopal, nisam niti vedel, kako se zovem, pa sem že njivo kopal, o, ja. Dandanes pa nič od vas ... Saj ne rečem, bili so drugi časi, ali boljši ... Veš, sine. Ali boljši.

Malo tišine.

EMA: No, moji lonci odražajo prav to, veste ... Če jih pogledate z leve, vidite ...

Na teraso strehe prideta Gregor in Lenart.

Gregor v rokah stiska žaro, podobno Eminim vrtnim loncem.

Emu ju veselo pogleda.

EMA: O! Kar izvolita! Kar ... kar naprej, no!

Lenart in Gregor zmedeno pogledujeta okoli.

Gledajo se.

Tišina.

Trenutek traja dolgo.

LENART (Gregorju): A je tu ful ljudi umrlo?

GREGOR: Zgleda tko.

EMA: Kar izvolita.

Gledata v lonce, potem v njuno žaro.

EMA: A sta prišla na razstavo?

Gregor se spomni in sprosti telo, kot da mu ne more niko ništa. Lenart ves čas pozorno gleda Emo.

GREGOR: Ne. A si ti prišla?

EMA: Jaz imam razstavo, ja.

LENART: Nama je pa babica umrla.

Gregor dregne Lenarta.

LENART: Kaj?

ROBERT: Daj, nehaj, šta je bilo, sine?

Oba hkrati:

LENART: Kap.

GREGOR: Rak.

ROBERT: Kaj zdaj?

Oba hkrati:

GREGOR: Rak.

LENART: Kap.

Pogledata se.

GREGOR: Oboje. Kap in rak.

Vsi se malo zresnijo.

Malo tišine.

Gledajo žaro.

Emu bi želela nekaj reči. Nekaj o svoji razstavi.

ROBERT: Jebem ti život. Si slišal, sine, ti pa jokaš, ker te hčerka ne mara?

Peter ga brezizrazno pogleda.

Malo tišine, gledajo se.

Emu gleda po listku.

ROBERT: *Moj deda je umrl na fronti, o, ja. Ni blo tu časa za umiranje, kje pa. Še umrli so hitro, o, ja ... Danes pa umirajo po deset let, bejž ga srat. Pa živijo, osemdeset let, jel tako, sine? Včasih niso imeli časa živet osemdeset let, umrli so mladi, kdo je pa imao čas živet. Dandanes pa se nobenmu ne mudi umret, bejž ga srat. To so bili drugi časi, al boljši, sine... Nikdar nisam slišal, da bi kdo rekel drugače. Jel tako, sine? Nikdar. (Gleda vse prisotne. Ema želi vsakič vskočiti v besedo.) Kad sam ja bio tak, tak sam bio ...*

Iz daljave slišimo prihajati Elviro in Jana.

JAN: Še malo, pikica ...

ROBERT: Tak sam bio ... Me slišiš, sine?

Jan stopi na teraso prvi, za sabo vleče Elviro.

Ko vidi vse ljudi, se malo prestraši.

Gledajo se.

JAN: O!

Ema je vzhičena.

Na terasi so namreč že skoraj blizu skupaj, toliko jih je.

Elvira si želi sneti prevezo.

ELVIRA: Kdo pa je?

Jan jo ustavi.

JAN: Nihče, nikogar ni.

EMA: A sta prišla na razstavo?

ELVIRA: Kakšno razstavo?

JAN: Nobeno razstavo.

ROBERT: Al na pogreb?

Robert se zareži s fistim svojim smehom.

LENART (*gleda Emo*): Nama je babica umrla.

Gregor ga dregne.

Elvira želi sneti prevezo, Jan jo ustavi.

LENART: Rak.

GREGOR: Kap.

LENART: Oboje.

Gregor mu pokaže, naj bo tiho.

ELVIRA: A nisi rekel, da nihče ne ve za ta plac?

JAN: Saj ne ve, nikogar ni.

ELVIRA: Kako ne, če slišim ljudi.

ROBERT: A skočim po pivo? Po jednog hladnega? A, sine?

Robert se zareži s svojim smehom.

Peter gleda gugalnico.

JAN: Nikogar ni, pikica.

Emu bi res rada nekaj rekla.

Jan Elviri prevezo tišči nazaj gor.

Govorijo drug čez drugega:

GREGOR (*Lenartu*): Zakaj govoriš, da jo je kap?

LENART (*Gregorju*): Zakaj ti govoriš, da ima raka?

GREGOR (*Lenartu*): Ja, ker ti govoriš, da jo je kap.

JAN (*Elviri*): Nikogar ni, ljubica. Nikogar ni ...

ROBERT (*Petru*): Kad sam ja bio tvojih let, sine ...

PETER: Drugačni časi so bli, ja. Drugačni.

ROBERT: Ali bolši, sine. Bolši. Mi nismo imali vremena za ništa, veš, sine ... Tak sam bio, ko sam prvič plaval, veš ...

JAN: Nikogar ni, miškica.

ROBERT: Nisam imao vremena za sranje, veš, sine... danas pa ...

Ema stopi na zid.

EMA (*Odkošlja se, gledajo jo, Elvira si želi sneti prevezo, nenadna tišina. Emo preseneti tišina.*): Zdej najprej ... Hvala vsem, ker ste prišli ... In bom za začetek povedala ... Povedala bom ... en vic bom povedala.

Gledajo jo, malo tišine.

Trenutek traja dolgo.

ROBERT: Kdo je še dandanas za vice, sine? Kad sam bio ja ...

ELVIRA: Pa kdo so ti ljudje?

JAN: Nikogar ni, no, miškica ...

GREGOR: Nehaj govorit, da jo je kap, če sva se zmenla, da jo je ... čak, kaj sva se zmenla? Kap al rak? Kaj sva rekla mami?

LENART (*gleda Emo kot vkopan*): Jaz bi pa slišal vic.

GREGOR: Halo?

ROBERT (*Petru*): Vse bo dobro, veš, ko boš enkrat slaven, se ti bo hčerka zahvalila. Ne pozabit!

ELVIRA: Pa kdo je tu, no? Jan, zadnjič te vprašam, kdo je tu?

JAN (*ostalim*): A lahko ... (*Pokaže jim, naj grejo.*) Jaz bi rad ...

Vsi vidijo, da ima v rokah majhno škatlico.

Nenadna tišina.

ROBERT: Brate, kaj takoj ne poveš, da bi jo rad zaprosil ...

Vsi pogledajo Roberta. Elvira sname prevezo.

ELVIRA: Kaj bi me?

JAN: Ah, ne ...

ELVIRA: A bi me res?

Jan skriva škatlico.

Elvira mu jo želi vzeti iz rok.

JAN: Ne ...

Vsi gledajo Jana.

JAN: Ah, ne ...

ELVIRA: Sej lahko, daj.

ROBERT: To je najslabša stvar, ki jo bo zdaj napravio ...

LENART (*gleda Emo*): Kako pa gre vic?

Gregor ga dregne, Ema gleda po listku.

Peter gleda svojo gugalnico, sede in se malo gunca.

ELVIRA: No ... daj me ... Saj me lahko.

Elvira ponosno gleda vse.

JAN: Ne, ni to ... Nisva za to, miškica.

ELVIRA: Ja, mogoče pa sva, veš ...

JAN: Ni to ...

ROBERT: Maš zdaj tremo al kaj?

JAN (*šepeta*): Ni to, no ...

ELVIRA: Jan, daj no... Saj ni važno, če so tukaj ... a je to kak orkester, a? A mi bojo igrali?

Elvira jih ponosno gleda. Poskuša določiti vloge.

ELVIRA (*Robertu*): Vi ste natakár, a? Sigurno, ste natakár, a? (*Emi*) A si ti dekoraterka?

ROBERT: Jaz, sine? Kad sam ja bio tvojih let ... ma kaki natakár.

JAN: Ni to, pizda ...

Smeji se, gleda ostale.

ELVIRA: Kaj pa je ...

Elvira mu vzame škatlico.

JAN: Ne tu odpir...

Elvira odpre.

Malo tišine.

ROBERT: Ko sam ja bio tvojih let, ja sam svojoj ženi podaril nov štedilnik.

Malo tišine.

ELVIRA: Kaj pa je to?

Jan gleda okoli.

JAN (*po tiho, ampak tako na glas, da ga vsi slišimo*): Vaginalne ... vaginalne kroglice ... To not vstaviš. (*Svetijo se mu oči.*) Da začiniva mal ... ne, miškica? Tu ... na tej grdi stari klopci. A?

Jan ponosno gleda okoli.

Daljša tišina.

ROBERT (*po tiho*): To si ga zdaj usrao, brate.

ELVIRA: Ja?

Gregor se zareži, vse snema s telefonom, Lenart pa ves čas gleda Emo.

EMA(*doživeto, glasno*):

Življenje je,

Srce v grlu,

Beg od včeraj,

Trema pred jutri,

Ljubezen za zmeraj.

Jan se smeji, gleda ostale.

ROBERT: Mater si ga usrao, brate.

Peter začne glasno jokati ob pogledu na gugalnico.

ELVIRA: Jaz imam tud nekaj zate.

JAN (*veselo*): Ja?

Elvira mu primaže klofuto.

GREGOR: Uuuuu.

Odide.

Jan odhiti za njo.

ROBERT: Jaz svojo kar ubijem!

Gregor se reži.

ROBERT: *Kar ubijem jo. Jel tako, brate?*

GREGOR: Fak! To bo hit! To bo hit, stari!

Lenart še vedno gleda Emo.

ROBERT (*Petru*): Pa šta sad plakaš, no? A si privlekel to gugalnico –

PETER: Greva, daj.

ROBERT: Dobro, sine.

Robert in Peter primeta gugalnico vsak s svoje strani.

ROBERT: Ja? Greva? Jel si stoposto?

EMA(*doživeto, glasno*):

Življenje je,

Srce v grlu,

Beg od včeraj,

Trema pred jutri,

Ljubezen za zmeraj.

ROBERT: Ko sam bio tvojih let, punca ... Drugače je blo ... Ali bolje.

Dvigneta gugalnico, Peter med nošenjem z nogo gugalnice podre enega izmed loncev.

PETER: O, pizda. Upam, da ni fejest vreden.

ROBERT: Če bi bil fejest vreden, bi mal drugače zgledal. Jel tako?

Smejita se, odneseta gugalnico.

ROBERT (*iz ozadja*): Pa brez zamere, dušo! Brez zamere!

Ostanejo Lenart, Gregor in Ema.

Lenart ves čas gleda Emo.

Daljša tišina.

LENART: *Lepa pesem.*

Ema sede na zid.

GREGOR: Kam jo dava?

LENART: A? Koga?

GREGOR: Ja, koga, babico.

LENART: Jo bom jaz nekam postavil.

Lenart mu vzame žaro iz rok in mu pokaže, naj gre.

Gregor ga gleda.

LENART: *Rad bi se poslovil od babice.*

GREGOR: Ja, jaz tudi.

Gregor mu žaro vzame nazaj.

Lenart mu jo vzame nazaj.

LENART: Jaz bi se rad poslovil sam.

Gregor ga gleda.

GREGOR: Ja, jaz tudi.

Mu vzame žaro.

Lenart mu jo vzame nazaj.

LENART: Jaz bi ji rad nekaj povedal ... Sam.

Gregor dojame namig.

Pomežikne mu.

GREGOR: Ja, pol pa tko povej.

Ga dregne.

GREGOR (*glasno*): Jaz itak sploh nisem maral babice.

Lenart ga čudno pogleda.

Gregor odide.

Lenart stoji ob robu terase in stiska žaro.

Em a sedi na zidu tako, da ji noge visijo v prepad.

Daljša tišina.

Lenart se odkašlja.

Še enkrat.

Še enkrat.

Em a ga ne pogleda.

LENART: Kako pa gre fisti vic?

Em a ga pogleda.

Okleva, potem pa:

EMA: Kaj je svetlolaska brez mobitela?

LENART: Kaj?

EMA: Pička brez veze.

Lenart se reži.

Pretirano dolgo.

Potem tišina.

Lenart se odkašlja.

Še enkrat, potem pa:

LENART: Hudi lonci.

EMA: So ti res?

LENART: Res, ja.

Ema gleda v razgled, Lenart vanjo.

LENART: A lahko postavim babico zraven?

EMA: Valjda, daj.

LENART: Ona je imela rada umetnost.

EMA: Vsaj nekdo.

Lenart postavi babico zraven Eme in njenih loncev.

Lonci se čudno ujemajo z žaro.

Oba mislita isto, ne rečeta nič.

Ema se zastrmi v razgled, Lenart vanjo.

Daljša tišina.

EMA: Kolk je bla pa stara?

LENART (*na pamet*): 85.

EMA: Pizda, ej. Moje sožalje ...

LENART: Hvala, mala.

EMA ga čudno pogleda.

Lenart zardi.

LENART: Rima pač.

EMA gleda v prepad.

Tišina.

EMA: A ni to ironično ... celo življenje se zajebavaš in trudiš, da potem dobiš raka ...

LENART: Pa še kap jo je ...

EMA: Ne morem si predstavljati, kako ti je ...

LENART: Težko ...

EMA se zastrmi v žaro.

LENART: Velik človek je bla ...

EMA se zamisli.

EMA: Kaj je sploh fora vsega truda, se včasih vprašam. Itak te na koncu trofi kap ...

LENART: Pa še rak jo je ...

EMA: Ne štekam sploh, kaj je fora vsega ...

LENART: A ti povem en vic?

EMA ga pogleda, okleva.

EMA: No, daj.

LENART: Kako je ime ženski, ki nikoli ne kida snega?

EMA: Kako?

LENART: Nikol Kidman.

Lenart se reži, Ema ne.

Malo tišine.

Gledata se.

Potem Lenart steče s terase.

EMA: *(glasno): Ej! Pozabil si ... (pogleda v žaro) babico ...*

Gleda v žaro.

EMA: Pozabil si ... babico.

Daljša tišina, gleda v žaro.

Potem pa:

EMA *(v smehu žari):* Hvala, ker ste prišli na razstavo.

Zavzdihne, zastrmi se v razgled.

Namesto žare zdaj na istem mestu sedi prikupna stara ženska. Enaka tisti, ki je enkrat prej pogoltnila banano, le da je zdaj precej bolj živa.

Emi se to ne zdi nenavadno.

Obe se zastrmita v razgled.

Babica iz žepa potegne dve banani.

Ponudi jo Emi.

Jesta.

Preden jo pojedeta do konca, nas vse skupaj pogoltne

tema.

PROZA

Jaka Tomc

Čas za smrt

Če bi mi kdo ob prehodu v dvaindvajseto stoletje dejal, da bom dočakal sto štirinajst let, bi mu rekel, naj se spelje. Tako kot večina, sem bil tudi jaz ob predstavitvi ČRT-a skeptičen. ČRT je kratica za človeški rok trajanja. Ime se je prijelo samo od sebe in je veliko privlačnejše od uradnega, ki je utonilo v globine pozabe, še preden bi si ga kdo lahko zapomnil.

Življenje je hecna stvar. En dan se brigaš za svoje posle in se, tako kot povprečnemu Zemljanu pritiče, sprašuješ, kje in kdaj in kako te udari božja šiba. Naslednji dan možje v črnih oblekah predstavijo napravo, ki lahko do sekunde natančno izmeri tvoj rok uporabnosti. Nikoli se nisem podrobno poglobljajal v delovanje same tehnologije. Znanci, prijatelji in sorodniki, ki so cepali okoli mene, so bili zadosten dokaz, da je zadeva brezhibna. Ko pride tvoj čas, je igre konec. Tik, tak.

Izum je, pričakovano, izoblikoval dve struji ljudi. Prva je poskrbela, da je iztisnila iz sebe preostanek življenja. Adrenalinski športi, dolga potovanja, poleti v vesolje. Prešušta, pretepi, brezglava vožnja s športnimi avtomobili. Krajši je bil rok trajanja, bolj divje je bilo. Ne obsojam jih, ravno nasprotno. Druga struja se je želela izogniti bridkemu koncu. Verjeli so, da ga lahko prestavijo, če bodo prestavili potovanje. Če ne bodo prečkali nobene ceste. Če sploh ne bodo šli na ulico. Če bodo ostali doma. V postelji. Pod posteljo. V povsem prazni sobi. Sredi prostranega travnika. Niti enemu ni uspelo. Starka s koso je bila neizprosna in vedno točna. Veliko ljudi je spadalo v obe kategoriji. Dokler je bila ura odhoda še relativno daleč, so živeli, kot da ne bo naslednjega dne. Ko je prišlo zadnje jutro, so se jim

vklopili preživetveni nagoni. A vse je bilo zaman. Ko je zadnje zrno v peščeni uri padlo na vrh kupa, je prav vsak izkoristil vozovnico za poslednji polet.

Vsak razen enega.

Nikoli nisem razumel pregovora, da izjema potrjuje pravilo. Dokler nisem ta izjema postal sam. Življenje je hecno, a pogosto nepravično. Dolgo sem se spraševal, zakaj je ta čast, če jo lahko tako imenujem, doletela prav mene. Zakaj ne koga, ki je pomembnejši od mene. Sposobnejši od mene. Inteligentnejši. Nisem človek, čigar smrt bi kolektivno objokovali. Če bi škripnil pri štiriinšestdesetih, kot je bilo predvideno, bi lahko ljudi, ki bi šli za mojo žaro na pogrebu, spravil v povprečen kombi. Ne vem, ali je bolj žalostno to ali dejstvo, da me ob izteku roka ni prišel pogledat nihče. Anna, moj hči iz prvega zakona, je prišla dva dni kasneje in skoraj zlezla skupaj, ko me je zagledala. »Ti prasec,« sta bili edini dve besedi, ki sta poleteli iz njenih ust. Nato se je obrnila in odvihrala skozi vhodna vrata hiše, v kateri je preživela dovršen del svoje mladosti. Nekaj tednov kasneje, ko so se strasti nekoliko pomirile, me je obiskala še enkrat, tokrat v spremstvu svojega dvometrskega skandinavskega moža. Stal je med vrati, medtem ko me je ona zasliševala.

»Dobro si nas nategnil,« je začela.

»Si prišla po hišo, a? Hišo in moj denar.«

»Prišla sem se poslovit od tebe. A namesto trupla sem te našla v jedilnici med branjem časopisa. Veš, kako sem se ustrašila.«

»Zanimivo. Saj veš, da se kadavri po dveh dneh začnejo razkrajati. Torej najdba v vsakem primeru ne bi bila lepa.«

»Ti se kar zajebavaj. Z Mattijem sva skoraj prodala stanovanje. Lahko bi ostala brez strehe nad glavo. Imeli smo podpisano predpogodbo.«

»A, Matti mu je ime.« Pokimal sem hrstu, ki se je nervozno prestopal.

»Oči, dovolj je. Povej, kako ti je uspelo?«

»Kaj točno?«

»Kako ti je uspelo pretentati sistem. Si ga shekal?«

»Dobro veš, da bi lahko, če bi mi uspelo vdreti v maksimalno varovane strežnike, zgolj dobil podatke o drugih ljudeh. Nikakor ne bi mogel spremeniti svojega ČRT-a ali katerega koli drugega. Zadeva ne deluje tako.«

»Torej si nam lagal. O točnem datumu.«

»Niti slučajno.«

»Dovolj je laži!« je zavpila Anna. »Se sploh zavedaš, kakšno škodo delaš?«

»S čim?«

Vstala je, pograbila Mattija pod roko in sta šla. Nikoli več se nista vrnila. Mattija sem enkrat zagledal v naši ulici. Morda je prišel preveriti, ali še brcam. Ali pa je bil zgolj slučajno v soseski. Štiri mesece kasneje je umrl v nesreči manjšega letala. Po ovinkih sem izvedel, da je bila Anna noseča, že ko sta bila pri meni. Želela je, da tudi njen otrok odrašča med zidovi, ki so opazovali njeno preobrazbo. Če bi mi takrat to omenila, bi brez zadržkov prepisal hišo nanjo. Nikoli je nisem. Tako kot nikoli nisem spoznal svojega vnuka. Namenjenih mu je bilo zgolj štirinajst let in nekaj mesecev. Tragično je, ko se poslovijo tako mladi. Pogreb sem spremljal od daleč. Lilo je kot iz škafa. Očitno se je še nebo poslavljajo od mladega fanta, ki so mu nadeli finsko ime Sade. Dež.

Anno sem pokopal slabih sedem let kasneje. Nikoli se ni pobrala. Vsaj tako sem slišal. Zanj je umrl tisti dan, ko me je našla živega. Nisem ji zameril. Ljudje radi načrtujemo, in ko največja neznanka, ki je v tem primeru točen čas smrti, dobi konkretno vrednost, lahko načrtovanje postane prava obsesija.

Ko so oblasti ugotovile, da še tlačim zemljo, sta na vrata potrkala zvezna agenta. Ženska in moški. Protokol je bil kot iz vsakega hollywoodskega filma. Po uvodni predstavitvi sta potegnili ven znački. V tistem trenutku jima nisem

verjel. Kovinske značke leta 2148. Res nenavadno. A izkazalo se je, da sta bila prava agenta, z resničnimi značkami in generičnimi imeni, ki jih človek pač pričakuje od agentov katere koli od številnih zveznih agencij. Vstopila sta v hišo. Ponudil sem jima kavo, a sta vljudno zavrnila. Pohvalil sem se, da imam res dobro, severnoafriško kavo. Ne instantnih približkov, ki so se razpasli po letu 2120, v času kavnih vojn. Zahvalila sta se, češ da sta zjutraj že zaužila priporočljivo dozo kofeina. Pokimal sem in jima z roko pokazal, kje je dnevna soba.

»Gospod Greaver ...«

»Dash, prosim.«

»Gospod Dash, nama lahko pojasnite, kaj se je zgodilo pred petimi dnevi?« je vprašala agentka.

»Seveda, zjutraj sem vstal, se stuširal, se oblekel in si pripravil zajtrk. Nato sem si umil zobe, se usedel na tisti naslanjač tamle v kotu, vzela v roke bralnik in začel brati knjigo. Aha, prej sem si skuhal kavo, za katero vama je lahko žal, da sta se ji odrekla, nato sem ...«

»Gospod Dash, naj vas za trenutek ustavim. Verjetno se zavedate, da do potankosti vemo, kako je potekal vaš dan. Kje ste bili, kaj ste počeli, s kom ste se pogovarjali in o čem. Kar nas zanima, je, kaj se je zgodilo v trenutku vašega ČRT-a.« Agentka je pogledala na zapestje. »Ob 17:12:28.«

»No, nekaj vam moram priznati. Ob omenjenem času sem pozabil na vse skupaj. Sestavljal sem modelček starodobnega bojnega letala, in ko sem pogledal na uro, je kazala 17:18, jaz pa sem še vedno sedel na stolu in barval desno krilo.«

Zdaj se je oglasil agent, ki se za razliko od svoje kolegice ni usedel, ampak je stal pri oknu. »Če vas prav razumem, gospod Greaver, ste pozabili na lastno smrt?«

»Točno tako. Usedel sem se za mizo, z namenom, da umrem med najljubšim opravilom, ki je, kot sem rekel, sestavljanje modelov letal. Usedel sem se

kakih dvajset minut pred rokom, nato pa popolnoma pozabil na čas. Ko sem vendarle pogledal na uro, sem sprva pomislil, da sem umrl in kako hecno je, da je posmrtno življenje enako tuzemskemu.«

»Kdaj pa ste se zavedli, da niste mrtvi?« je vprašal agent.

»Po nekaj urah mi je postalo čudno, da se čisto nič ni spremenilo. Sosedje, za katere sem vedel, da imajo še nekaj let do ČRT-a, so me povsem normalno pozdravljali. Psi so me ovohavali. Mačke so se drgnile vame. Najbolj sumljivo pa mi je bilo, da me je bolelo koleno, v katerega sem se udaril tri dni prej. Ne vem, kako naj bi bilo videti posmrtno življenje, a predvidevam, da bolečine izginejo.«

Agent sta se spogledala.

»Kaj se bo zgodilo z mano?«

»Kar koli bi rekla, bi bilo zgolj ugibanje. Nihče ne ve. Ste prvi človek, ki je prestavil svoj ČRT. Morate razumeti, da je odkritje vzroka v našem interesu. Radi bi razumeli, da lahko ustrezno ukrepamo.«

»Hočete reči, da bom poskusni zajček?«

»Gospod Dash, to ni leto 1898. Danes je vse bolj humano, to dobro veste.«

»Priporočava vam, da ne zapuščate mesta,« je dodal agent.

»Tudi če bi ga, bi me našli v nekaj minutah.«

»Mar ni tehnologija čudovita?«

»Prekrasna. Torej naj sedim doma in čakam, da me obiščejo vajini kolegi in me odpeljejo v laboratorij sredi puščave?«

»Kot sem rekla, časi Divjega Zahoda so mimo. Zapomnite si le, da nimate izbire, zato predlagava, da se prepustite dogajanju in ne otežujete dela pristojnim službam.«

»Je to vse?«

»Za zdaj je to vse, gospod Dash. Hvala za sodelovanje. Zavedajte se, da to delate za celotno človeštvo. Pomembni ste.«

Zavzdihnil sem in ju pospremil proti vratom. Opazoval sem ju, kako sta se usedla v črnega Pegasusa, zračni avtomobil zadnje generacije, in odletela.

Radi bi razumeli. Točno sem vedel, kaj bi radi razumeli. Radi bi prelisičili smrt. To pa je, kot se je izkazalo skozi zgodovino, igranje z ognjem.

Možje v belih haljah so se na vso moč trudili, da so bili poskusi res videti humano. Vsaj neukemu očesu naključnega mimoidočega. Najprej so me tri mesece vozili v laboratorije po vsej državi. Nato so ugotovili, da bo lažje, če vrhunski znanstveniki pridejo k meni, in so praktično čez noč postavili laboratorij blizu mojega doma. Včasih so delali preiskave kar na domačem kavču. Na začetku je bilo zabavno in prvič v življenju sem dobil občutek pomembnosti. Bil sem črna ovca, a na dober način. Po pol leta sem ugotovil, da sem samo ovca. Po letu in pol sem bil nič drugega kot številka v ušesu domače živali. Tri leta, sedem mesecev in dvaindvajset dni po prvem testu so obupali. Podpisal sem izjavo o molčečnosti. Popravili so mi ČRT v uradnih evidencah. Na osmi november 2198, ob 21:40:48. Čez sedemnajst minut.

Najbolj zanimivo pri tem, da veš, kdaj bo nastopil trenutek odhoda na ono stran, je, da te je vseeno strah. Tudi če veš desetletja vnaprej, te ob odštevanju zadnjih minut stisne. Tisti, ki so jih polna usta pomirjenosti s svetom in s sabo, lažejo. Želja po življenju je del našega DNK-ja. Vkllesano je v nas, kot včasih sveti spisi v kamen. Nihče si zares ne želi umreti, niti tisti, ki dvigne roko sam nase. Tisti hip, ko je trenutek smrti postal eden od podatkov o posamezniku, smo prenehali biti ljudje. Celotno človeštvo se je skoraj naenkrat zavedlo svoje smrtnosti. Od nekdanj smo bili blago, vsaj za nekatere, nato pa smo dobili še zadnjo determinanto – rok trajanja.

Tako kot vsak, sem tudi jaz za svoj ČRT izvedel, ko sem dopolnil šestnajst let. Dobil sem volilno pravico, vozniški izpit in kriptirano črno kartico, na kateri je bil zapisan točen čas moje smrti. Takrat se mi je zdelo leto 2148 neskončno daleč. Lahko bi bilo bistveno slabše. Nekateri niso nikoli dobili kartice.

Namesto njih so jo dobili starši ali skrbniki, da so se lahko pripravili na neizbežni tragični dogodek. Pravijo, da je bilo prva leta veliko poskusov samomorov. O poskusih govorim zato, ker se noben ni posrečil. Bile so polomljene kosti, ureznine na zapestjih, bila so črpanja želodcev. Bili so tudi junaki, ki so se znašli na kraju dejanja v zadnjem hipu, in neverjetna preživetja. Ni pa bilo predčasnih smrti. Niti ene. Samomorilci so postajali vedno bolj domiselni in vztrajni, a veselje jim je vsakič dalo novo priložnost. Deset let po odkritju ČRT-a ni nikomur več padlo na pamet, da bi skušal izigrati scenarij, ki mu ga je spisalo življenje. To ne pomeni, da samomorov ni bilo. Nekaterim je bilo namenjeno, da sami končajo svojo pot. Drugi so umrli v prometnih nesrečah. Tretje je pokončal strdek. Topogledno se ni kaj dosti spremenilo. Je pa vsak vedel, kdaj se mu bo čas iztekel, in se na to na svoj način pripravil.

Še štiri minute. Neštetokrat sem se spraševal, zakaj so me pustili živeti še pol stoletja. Zakaj sem moral v večnost pospremiti vse, ki so mi v življenju največ pomenili. Uradnico, ki mi je v roke porinila platinasto kartico, sem vprašal, kakšen je smisel tega, kar počnejo. Rekla je, da sprašujem napačno. Ko sem jo pobaral, na koga naj se obrnem, je le skomignila z rameni in odšla. Nikoli nisem dobil odgovora. Brskal sem po drobovju medmrežja, a nisem dobil nobene koristne informacije. Čeprav naj bi bil sistem nezmotljiv, sem sklepal, da sem imel to nesrečo, da se je pri meni uštel. Kako? Zakaj? Nimam pojma.

Dve minuti. Tokrat ne sestavljam letala. Ta hobi sem opustil pred tridesetimi leti, potem ko mi je zmanjkalo prostora za sestavljene modele. Namesto tega gledam na analogno uro na steni, za katero sem odštél malo premoženje. Nekaj čarobnega je na sekundnem kazalcu, ki neutrudno kroži po številčnici. Vsakič, ko se premakne, na Zemlji umrejo trije ljudje. Tik, tak. Šest smrti. Tik, tak. Dvanajst.

Še trideset sekund. Čutim rahle tresljaje po telesu. Adrenalin. Pripravljenost na beg ali boj smo podedovali od naših prednikov. Dvajset, devetnajst. V glavi začutim napetost, vidno polje se mi zoži. Trinajst, dvanajst. Počutim se kot astronaut pred vzletom. V prstu na nogi začutim mravljince. Sedem, šest. Pripravljen sem. Štiri, tri, dve. Zamirim. Tik, tak. Odprem oči. Tik, tak. Fak!

Vida in Matjaž Voglar

Kilogram sladkorja

odlomek iz romana *Dekle iz štetla* - מיידל פון שטעטל

Varšava, maj 1943

Tosia si je obesila okoli vratu mošnjček, še topel od Mordechajevih prsi, potisnila pištolo v žep in se s težavo zadržujoč solze podvizala v temno klet. Deček – ime mu je bilo Berek – je drobil po neosvetljenih stopnicah in hodnikih spretno kot mačka in urno kot podgana. Niti trenil ni, ko je preskočil v odejo zavito truplo starke, ki ga je nekdo odložil v klet.

Nekajkrat se je spodbudno ozrl k Tosii in ji pokimal, naj pohiti. Tosia si je tačas dolgi kiti ovila dvakrat okoli glave in si zavezala čez staro ruto. Berek je na koncu hodnika že odmetaval deske, kose pločevine in drugo navlako, Tosia pa mu je svetila z baterijo. Pod kramo se je pokazala kvadratna lesena loputa.

Preden sta se spustila v globočino, sta kako minuto zadržujoč dih prisluškovala, ali jima je kdo sledil. V kleti je bilo vse mirno, slišati je bilo le kapljanje vode, z ulic pa je odmeval zamolkli prasket bitke.

Objel ju je vlažen, gost hlad in zagaten smrad po gnilobi. Ni bil vonj po fekalijah ali umazanih straniščih, ki bi ga pričakovali v kanalizaciji, temveč po trohneči zelenjavi in truplih. Po v opečno steno vzdanih železnih skobah sta se spustila kake tri metre, nato pa je bilo treba zabresti v oljnato, zaudarjajočo ledeno vodo, po kateri so se vozili iztrebki, mrličiči in vsakovrstna nesnaga. Tosii je voda segala do prsi, malemu Berku pa do vratu in še čez, tako da se je moral oprijeti njenega jopiča, da ga ne bi odneslo.

Tosia je, držeč nad glavo v eni roki svetilko in v drugi pištolo, nekaj trenutkov napeto opazovala in razmišljala.

Kanal gre na severovzhod, vzporedno z Nizko ulico. Še dober kilometer morava iti naravnost, proti Visli, potem pa zaviti desno, na jugovzhod. Tam je pot iz geta.

Ugasnila je svetilko, da bi varčevala z baterijami, saj nista mogla vedeti, koliko časa se bosta prebijala skozi kanalizacijo. V popolni temi sta se, tipaje ob zasluzeni steni ovalnega tunela, počasi prebijala naprej. Tosia je občasno zamahnila z roko pred seboj, da bi zaznala morebitne ovire. Vseeno je s prsmi zadela nekaj mehkega, mrzlega, zaobljenega, kar se je zibalo na smrdeči vodi. Za hip je prižgala svetilko in uzrla pred seboj napihnjeno, modrikasto belo trupelce dojenčka, starega nekaj tednov. Črnkast jezik mu je molel iz ust in tudi oči so od gnitja izstopile iz jamic ter nepremično bolščale v Tosio.

A Tosia se je v dolgih mesecih v getu nagledala tolikernih grozot, da je prizor ni vznemiril. Tudi Berek je bil že vajen vsega hudega, zato je mrtvega otroka le odrinil in nadaljeval naprej, z eno roko opiraje se na opečno steno in z drugo držeč se Tosie za rokav.

Vsakič, ko je kanal zavil, je Tosia prižgala baterijo in preudarjala, v katero smer gresta in kod se gre v arijski del. Čez čas sta se prebila do glavnega kanala, kjer je voda hitreje tekla, a na srečo se je predor tu razširil in ob steni je vodila kakega pol metra široka pot za vzdrževalce. Z olajšanjem sta zlezla na vsaj približno suh pločnik in jela ožemati premočeno obleko. Berek, ki je bil čez in čez premočen, je drgetal, zato mu je Tosia velela, naj se sleče, in ga ogrnila s svojim suknjičem, ki je bil vsaj do polovice suh.

A časa ni bilo na pretek, možnosti, da bi v tem kužnem zadahu in mrazu posušila obleke, ni bilo, tudi hrane, vode in luči nista imela, zato sta se čez kake pol ure odpravila naprej. Večkrat sta se ustavljala in prisluškovala. Po Tosiinih previdnih računih bi že morala biti pod arijskim delom mesta, vendar

ni hotela tvegati, da bi se prikazala na površini preblizu geta, kjer je gotovo veliko policajev in hitlerjevcev.

Tosia se je že kdovekolikič povzpela po navpičnem jašku, da bi prisluškovala dogajanju zunaj. Ugotovila je, da se je spustila noč: skozi reže na cestnem pokrovu je prodirala le medla svetloba redkih cestnih luči in srhljiva tišina. Ko je dobro minuto napeto prisluškovala, je zaznala oddaljene, strogo odmerjene korake več parov težke obutve. Patrulja, nič drugega ne more biti! Tosia se je nagonsko stisnila k vlažni steni, čeprav skorajda ni bilo možnosti, da bi jo kdo videl s površja, četudi bi, recimo, posvetil z baterijo na pokrov. Ozrla se je dol, v črno temo proti Berku, a ni mogla videti ničesar. Slišala je le tiho pretakanje vode po kanalu.

Počakala je, da so vojaki ali kdorsibodi že odšli in šele, ko so njihovi koraki povsem utihnili, se je spustila na dno. In šele tam previdno prižgala baterijo, zaslanjajoč svetlobo s suknjičem. Berek je od utrujenosti medtem zaspal, zvit v klobčič v še vedno povsem premočenih oblačilih je nemirno dihal in nekajkrat zastokal. Tosia je dolgo preudarjala: je bolje smukniti ven ponoči, ko je ulica zapuščena? Je pa tudi policijska ura, in ker ne vesta točno, kje sta, se nimata kam skriti, pa še pozornost bi zbujala. Kako pa naj podnevi prilezeta ven, sredi prometne ulice? Že en pogled nanju zadošča, da vsak Varšavčan ugane, kdo sta in od kod prihajata. In v množici se vedno najde izdajalec, ki bi rad zaslužil kilo sladkorja ...

Tosia je ošinila uro na svojem zapestju. Kazala je 27 minut čez polnoč. Ker ni bila prepričana, ali urica po vseh težkih preizkušnjah še kaže pravi čas, je počakala, da je na nekem zvoniku odbilo pol enih. Olajšano je ugotovila, da njena in zvoniška ura sporočata zelo podoben čas.

Kljub neskončni utrujenosti, ki ji je zatiskala veke, in hladeči mokroti, ki ji je stiskala drobovje in lesenila mišice, se je ni loteval obup. Sedla je in se naslonila na zid, a ne preveč udobno, da ne bi zaspala, in pričela računati.

Sončni vzhod je v prvi polovici maja malo pred peto zjutraj, navtični mrak se začne četrť čez tretjo ... Policijske ure je konec ob petih, ko je že svetel dan. Najverjetneje sva nekje okoli Samostanske ulice, blizu Trauguttovega parka. Na nabrežju in pri železniškem mostu so gotovo patrolje. Park je opustel, vendar se tam ni kje skriti ... Če nadaljujema proti Staremu mestu ...? Kje točno sploh sva? Bi splezala gor, privzdignila pokrov in se razgledala? Orientacija je zelo važna! Toda ... če slučajno kdo opazi, da se dviga pokrov? Bi ostala še en dan pod zemljo?

Zaprta je oči in čisto majčkeno zadremala, z enim ušesom ves čas prisluškovaje zvokom v kanalizaciji, čeprav ni bilo kaj verjetno, da bi še kdo hodil po tem mrzlem, smrdljivem in mokrem blodnjaku. In če bi že kdo prišel, bi bil najverjetneje eden njihovih. Vseeno Tosia ni marala tvegati in je vsakih nekaj minut preverila, ali ji pištola še počiva v umazani dlani. Ves čas je tudi pogledovala na uro, prisluškovala pridušenemu bitju zvona in pazljivo štela cele, polovične in četrťinske ure.

Ob pol petih je potresla Berka: »Vstani! Malo pred peto, tik preden se konča policijska ura, bova šla ven. Ljudi takrat še ne bo na cesti, patrolj pa morda ne več. In ne bo se nama treba dolgo skrivati. Zdaj pa se malo razmigaj, da boš ogret in gibčen.«

Tudi Tosia je naredila nekaj prostih vaj – ne le za ogrevanje premraženih udov, ampak tudi za sprostitev in zbistritev misli. Potem je skušala, kolikor je bilo mogoče, urediti svojo in tudi Berkovo zunanost. V mislih je ponavljala naslove članov poljskega odporniškega gibanja, ki jih je Mordechaj naštel kot zanesljive.

Počasi, tiho sta se povzpela po rjastih železnih locnih. Tosia se je uprla skušnjavi, da bi se pred prihodom na površje razgledovala, je pa precej dolgo prisluškovala, ali je kje slišati korake, premikanje, govorico ... kar koli. Vse, kar je ujela, je bil pridušen odmev strelav in eksplozij iz geta, z druge

strani pa zvenčanje vagonских odbijačev in udarce koles ob tračnične spoje.

Zavzdihnila je, še enkrat preverila revolver, zatlačen v notranji žep suknjiča, in se z ramo uprla ob težki železni pokrov. Tosia je le hitro ošinila ulico, ko je Berek že smuknil mimo nje.

Cesta je bila precej široka, na eni strani so se v strnjenem zidu raztezala nekakšna skladišča ali delavnice z velikimi vrati, brez oken, na drugi strani dve- in trinadstropne stanovanjske hiše. Na eno stran je vodila proti parku in naprej proti Gdanski železniški postaji, kajti od tam se je razlegal hrup vlakov. Tam bodo gotovo stražarji, vojaki in policaji. Tosia in Berek sta se podvizala v drugo smer, proti Staremu mestu, da bi se, če bo sreča mila, do konca policijske ure skrila v kaki veži ali kleti.

Hitela sta vzdolž opustele ulice, plazeč se v senci ob stenah. Tosia je vsake toliko previdno potresla kako kljuko. Vse zaklenjeno! Nikjer ni bilo videti žive duše. Četudi se je trudila, da bi stopala nalahko, so Tosiini gojzarji odmevali, ko sta spešila skozi obokani podhod pod hišo.

Nenadoma se je Tosii zazdelo, da se je odmev njenih korakov podvojil. Za hip je zastala ... Še vedno odmeva! Na drugem koncu ulice uzre korakajoče postave. Le nekaj metrov sta od križišča, ki se mu bliža patrolja. Motno poblisknejo jeklene čelade, ko Tosia sikne Berku: »Vsak v svojo ulico! Teci!!!« Patrolja ju je opazila, a dejstvo, da tečeta proti njim in ne v nasprotno smer, jih je nekoliko zmedlo. In že se poženeta Tosia in Berek vsak na svojo stran, kot lopovi na begu, ki skušajo zмести žandarje, vsak v drugo ozko, zavijajočo uličico.

Že čez nekaj sekund Tosia zasliši topotanje okovanih škornjev po tlaku, krike in škljocanje zaklepov. Strelj. Tosia teče, ne da bi se ozirala. Še več strelj. Nad njeno glavo sikajo svinčenke, nekje pred njo se zakadi, ko krogla udari v tlak.

Tosia med streli zasliši oddaljen, bolesten otroški krik.

Zbogom, Berek! Žal mi je, da ti ne morem pomagati!

Ulica zavije in Nemci jo izgubijo z vidika. Tosia se požene skozi mrakobno vežo na dvorišče večje stanovanjske kasarne. Kupi umazanije, razpadajoč lesen sod, katerega obroči so se sesedli na tla. Nizkemu, anemičnemu drevesu s par listi ni mogoče določiti vrste.

Z dvorišča ni izhoda. Tosia uzre stopnice, ki vodijo v klet, in na dnu slabotno svetlobo. Spusti se v mrak in vstopi v umazano, vlažno kamro z zidanim štedilnikom, dvema kupoma cunj, ki očitno služita za postelji, mizo in dvema stoloma. Na eni od sten sklednik z dvema krožnikoma, na drugi razpelo in od vlage zvijajoč se tisk s podobo Čenstohovske Marije.

Na ležišču se valja umazan, razcapan mulec kakih šestnajstih, sedemnajstih let, obrite glave in nenaravno majhnega nosu ter ust, od katerih se na vse strani kot žarki širijo brazgotinaste črte. Pri štedilniku ženska postava lupi in reže krompir. Tosia se za trenutek zdrzne, ko se zazre v njen obraz: nosni hrbet udrt, ene nozdrvi ni, drugo prekriva ogabna, stožčasta črna krasta. Ženske oči so vnete in krvave, eno zasenčeno z mreno, njena prav tako krastava usta so skoraj brez zob. Četudi zgleda starka, Tosio prešine, da ta oseba ne more imeti dosti čez štirideset let. Morda le petintrideset.

Tosia se je brž umirila, se z desno roko prekrizala (v getu je dolgo vadila ta gib) in na moč vedro dejala v brezhibni poljščini brez judovskega naglasa: »Hvaljen bodi Jezus Kristus! Morate mi pomagati, gospa. Kurirka sem, od *Armie Krajowe*,¹ za petami so mi Nemci.«

Odbijajoči obraz je za hip prešinil nekakšen čuden nasmešek, ki pa bi lahko bil tudi posledica njene skaženosti. Babura je urno ugasnila svečo.

Odkradla se je po stopnicah, dolgo časa prisluškovala ob priškrnjenih vratih ... Tudi Tosia je napela ušesa, a zdelo se ji je, da ne sliši ničesar razen

¹ poljsko: Domača armada; poljska odporniška organizacija med 2. svetovno vojno.

mladeničevega piskavega dihanja in občasnega pokljanja polen v štedilniku. Strellov ni bilo slišati.

Gospodarica se je počasi vrnila, spet nažgala svečo in si bolje ogledala Tosio: »Zgoraj je polno patrolj. Počakajte tukaj, bom šla po nekoga iz odporniškega gibanja, ki vas bo odpeljal na varno.«

Nato je pomignila mulcu: »Ti ostani z njo! Skuhaj čaj.«

Ko je slišala besede *odporniško gibanje* in *odpeljal na varno*, se je Tosia skoraj zjokala od sreče. A že naslednji trenutek, ko je mizerna ženska odšla, so se ji pričele porajati zle slutnje.

Ostani z njo ... lahko pomeni – straži jo! Nič me ni vprašala, ali sem lačna ... Dobro, revni so, morda mi res ne morejo ponuditi drugega kot nesladkan čaj. Pa ima to žalostno bitje res zveze z odporom?! Kar sredi dneva bo nekoga pripeljala ... Kljub temu da je maloprej rekla, da je zunaj polno patrolj?!

Umazani fant ni kazal nobenega namena, da bi se lotil kuhanja čaja ali da bi kakor koli poskrbel za Tosiino udobje. Niti stola ji ni ponudil, ponosna in vlijudna Tosia pa ni hotela sesti brez povabila. Vseeno ga je prijazno nagovorila: »Hodiš v šolo? Delaš?«

V odporniških krogih se ne sprašuje po imenih.

»Ne ...« se je zmedel vprašani. »Ja, delam ...«

»Že dolgo sodeluješ z Armio Krajowo?«

»Ne, no, ja, dve leti,« je s težavo lagal mulec.

Armia Krajowa je bila ustanovljena februarja 1942, manj kot dve leti nazaj!!!

»To je pa lepo,« je veselo rekla Tosia.

Mladcu se ni bilo treba več izmišljevati, ker se je v klet vrnila njegova mati v spremstvu še dveh mladeničev. Eden je bil suhljat, potuhnjenega podganastega obraza, drugi pa pravi orjak in grobijan.

»Pravi, da je kurirka, ampak jaz vem, da je čifutka! Kar naprej lezejo iz geta skozi kanale!« je zmagoslavno zašešljala odbijajoča ženska in uperila prst v Tosio.

Tosii se je zazdelo, da se baburini očesci lesketata v pohlepem zmagoslavju, tudi tisto zamrenjeno.

Prišedši mladenič jo je zgrabil za rokav in surovo zasikal: »Daj denar, nakit, vse, kar imaš, če ti je življenje drago!«

Velikan neandertalskega videza je le nekaj nerazločnega zagrčal, domači mulec pa se je glasno, bebasto zahihital.

Tosia je s tresočimi rokami snela uro in jo položila na mizo.

»Daj še ostalo, prekleta čifutka, hitro!!!« se je drl obritoglavec.

»Denar, zlato, dolarji,« je sikala nakazasta babnica in otekle oči so se ji pogoltno širile.

»Bom, bom, vse vam bom dala,« je hlipala Tosia, histerično tipala po žepih suknjiča in se skušala delati karseda nebogljeno.

Tačas, ko je škrbavka segla po uri in jo začela pomerjati na svojo umazano roko, so se Tosiine misli umirile in razgrnile kot Rdeče morje pred Mojzesom. Vse, kar je v preteklih tednih Mordechaj učil svoje bojavnike, se ji je na mah razodelo, kot da bi zopet poslušala njegov odločni, mirni glas.

Samo da me prej ne zabodejo ali zgrabijo ... Ta veliki – na drugi strani mize, vsaj dva koraka ... In ta za mano, ta je čisto blizu ...

Lopov, ki je stal Tosii za hrbtom in jo držal za komolec, je imel obute zaprašene sandale. Tosia pa čvrste, visoke čevlje, ki jih je nosila na pohodih *Hašomer Hacair*,² in sedaj je s peto silovito poteptala lumpovo skoraj boso nogo.

² hebrejsko: Mladi stražar; judovska marksistično-cionistična mladinska organizacija, ki je pripravljala Jude za življenje v kibucih; sodelovala tudi pri organizaciji vstaje v Varšavskem getu.

Prijem za njen rokav popusti. V istem trenutku Tosia z levim komolcem trešči tipa za seboj v obraz, z desnico pa vleče revolver.

Velikan se s spačenim obrazom požene proti njej, odrine mizo ... Tosia na licu začuti njegovo sapo, smrdečo po žvečilnem tobaku in čebuli. Ko je bila orjakova pest le kako ped od Tosie, ga v trebuh zadene krogla. Tosia se izmakne, zamah zgreši, velikan se opotekeče in se skuša ujeti za kolega, ko ga Tosia drugič ustrelj iz neposredne bližine v oko. Po rokah in obrazu jo obrizga mlačen pršec krvi in koščkov možganovine.

Tretjo kroglo brez posebnega načrta pošlje škrbasti babnici, ki sicer ni najbolj nevarna, a Tosia ne sme tvegati. In četrto iz obrata v srce tipa za seboj, ki si še ni čisto opomogel od pohojenja, udarca in spoznanja, da se prekleta čifutka zna braniti.

Obritoglavi mulec se ne upira, trepetajoč se stiska v kot med štedilnik in zaboj s premogom: »Prosim, ne, usmilite se, gospa!«

»Gospa!« s posmehom vzklikne Tosia. »Prej sem bila pa prekleta čifutka! Kaj ste nameravali z mano – potem, ko bi me oropali? Bi me zadavili? Zaklali? Izročili Nemcem in tako profitirali še kilo cukra?! Najbrž bi me poprej še posilili. Bi ga samo ta dva namočila,« pomigne Tosia proti silaku in podganarju, ki negibno ležita v mlakah krvi, »ali bi tudi tebe pripustila?!«

Smrkavec – četudi le kako leto, dve mlajši od Tosie – se le trese in jeclja.

Saj je revež, po svoje ... Tudi njemu ni lahko ... Kako da ne – v primerjavi z nami je njegovo življenje sijajno! Kljub bolezni? Mar je bolezen opravičilo, se je mogoče od mene nalezel?! Kdove, koliko jih je že izdal?! Prodaja tudi svoje?

Tosia se le mračno nasmehne: »To je vojna, fant, žal mi je ... Ne, ni mi žal!«

Pomeri, za hip odvrne pogled in ustrelj mladega razbojnika v glavo tik nad ušesom. Njegova nesnažna mati začne trpeče vreščati in skuša zgrabiti Tosio za nogo.

Varčevati moram z naboji! To je šele začetek ...

Tosia stisne pesti, se z brco otrese obstreljene babnice in vzame s štedilnika velik kuhinjski nož z madeži zasušenega krompirjevega škroba. Noževa lastnica nikoli ne bo dokončala kosila, ki ga ni hotela po krščansko deliti z judovsko begunko. Tosia brez oklevanja zamahne, zasadi rezilo ženski v hrbet, pa še enkrat, dvakrat ...

Čez nekaj trenutkov se zdrzne, z gnusom odvrže nož, si splakne roke v krompirjevi vodi, pobere svojo uro in steče iz sobe.

Lena Kregelj

Igra

Gladka kovina temnomodrega avtomobila tiste znamke, ki je drag na diskreten način, me je predrzno oplazila po nogi, ko sem se prebijala po ozki poti do velikanskih vhodnih vrat. Čakajoč na predzadnji stopnici sem si v naglici nanesa šminko posebne zamolke barve, ki je malce spominjala na kri. Nekaj rdečila se je kljub dolgoletni praksi ličenja brez zrcala zamazalo čez rob in začutila sem njegovo lepko. Ravno sem se pričela otirati z robčkom, ko je brneč zvonec velikih težkih vrat pretresljivo naznanil, da lahko stopim naprej.

Elegantno, s počasnimi in mačje opreznimi koraki, ki so jih spremljali rezki odmevi mojih petk, sem previdno stopila na hodnik. Bil je dolg kot nekakšen tunel, ki vodi do svetišča. Na koncu poti so se odprla vrata, nič kaj hitro, ampak počasi in preudarno. Med njimi je vzravnano stal on, suveren in mrk, zlit z resnobno hladnostjo prostora.

»Prišla si.«

Skoraj neopazno sem se nasmehnila in upala, da mi bo podal vsaj roko, zadržan, kot je bil. Namesto tega mi je slekel plašč, ki se ga je še držal januarski hlad. Hladen kot januar je bil tudi on, pa vendar so mu moji koraki vdano sledili. Vodil me je v dizajnersko oblikovano dnevno sobo, na sredi katere je stala večja miza višnjeve barve. To mora biti ta miza, kjer bova sedla, sem pomislila. Na njej je bila buteljka rdečega vina z zavezanim belim prtičem. Družbo sta ji delala dva vinska kozarca v obliki tulipana, sijoča in brez trohice sledov pranja.

Instinktivno sem zasedla stol, ki je omogočal pogled na celoten prostor, in se naslonila nazaj. Dajala sem videz sproščenosti, ko so mi lasje zastirali rahlo priprte oči, malomarno sem si metala pramene nazaj na ramena.

Zavedala sem se svojega plitkega diha, v prsnem košu se je ugnezdila zoprna napetost in samo malo me je potolažila misel, da je bil on s tresočimi rokami videti še bolj razburjen kot jaz, čeprav je bil verjetno prepričan, da nemir dobro skriva. Ko je premišljeno zavzel položaj nasproti mene, sva si končno lahko zares pogledala v oči.

Njegove so bile prozorno modre, vodene, a prodorne. Ugotavljala sem, ali so pogled zaostriale obrvi, ki so se kljukasto risale nad vekami, ali pa je bilo to zaradi temne obrobe njegovih šarenic. Eno stran ustnic je imel privihano, kot bi izražal rahlo ciničnost, a zanjo je bil vendarle še premalo izkušen. Odločila sem se, da gre za obrambno držo, svojevrstno vzvišenost, ki jo je občasno pomešal s prijaznim smehljajem, da bi zmehčal strogost svojega nastopa.

Pogled med nama je trajal predolgo, nenapisana pravila socialnih interakcij so narekovala, naj eden od naju že spregovori. Presenetilo me je, da zadrege ne rešuje z govorjenjem, zato sem se pustila zazibati v prijeten občutek, da mi zaenkrat nič ni treba.

»Vino?« me je vprašal in pričel z natakanjem, kljub temu da mu še nisem odgovorila. Nogi sem pomaknila naprej, da je lahko opazil vzorec črnih najlonk, v pletenih vijugah se je plazil po mojih nogah vse višje nad kolena, dokler ni izginil izpod ravno prav dolgega krila. Eno nogo sem v ritmu lahko gugala naprej in nazaj.

V trenutku neopreznosti se je kapljica vina razlila po mizi, ko je vrat steklenice odmaknil z roba kozarca. Pustil jo je tam, izločeno od ostalih. Trdo je odložil steklenico, zvok stekla je na višnjevem mahagoniju preglasno odjeknil po dnevni sobi.

»Vsaka poteza ima posledice,« je nenadoma rekel.

Zdrznila sem se in se takoj nato zavedla, da sem hipoma izgubila vso svojo naravno privlačnost. S široko odprtimi očmi sem boljčala vanj, moja ramena so zakrčeno kazila sicer vzravnano držo. Barva glasu, s katero je spregovoril, je bila nenavadna, besede je izrekel počasi, skoraj shrhljivo.

»Kako to misliš?« sem izdabila.

Oglušujoča tišina se je naselila med naju, dokler na mizo ni položil svojih dolgih klavirskih prstov, na videz hladnih in koščениh. Z njimi je pobobnal po lesu, nič nervozno, zelo potrpežljivo.

Zastrmel se je vame in odgovoril: »To, da si prišla sem.«

Če ne bi bil tako resen, bi lahko bil spogledljiv. Tako pa se njegova glava ni nagnila vstran, nič se ni smehljajal in svojih trdo izgovorjenih besed ni poskušal omehčati z novimi, prijetnejšimi, ki bi sprostile napeto vzdušje.

Začutila sem, da me premaguje s svojim nastopom. Bila sem popolnoma vodljiva.

»Razumem.«

Nič nisem razumela.

-

Zapustil je mizo.

Končno sem si imela priložnost bolje ogledati okolico. Težke, neprosojne zavese so zastirale okna na način, ki ni dopuščal pogleda na zunanji svet. Poleg mahagonijeve mize so se v prostoru nizali robustni predmeti, kosi starega pohištva, ki so se kitili z izrezljanimi vzorci. Na večji steni se je raztezala kopija slike znane slikarke, obdana s pozlačenim okvirjem. Dišalo je po terpentinu.

Že po nekaj trenutkih se je impozantno vrnil v prostor. V štirih dolgih korakih je bil pri mizi, dolgi koščeni prsti so nekaj držali. Na mizo je vrgel pravokoten predmet, da je zamolklo tlesknilo, in vprašal:

»Igraš poker?«

Znala sem igrati navdušenje in sogovorniku dati občutek, da je poseben. Ob priliki sem spustila solzo, če je bila situacija primerna. A vendarle igranje pokra še ni prišlo na seznam mojih znanj.

»... Ne,« sem oklevajoče odvrnila.

»To je lahko prednost,« je pojasnil in se odločil namesto mene.

Gladke, še čisto nove karte je z eno potezo vzel iz ovitka. Potem jih je mešal kot rokohitrec. Očarano sem ga opazovala, saj je bilo kaj videti: dovršeni

gibi so nizali snope kart znova in znova, jih premeščali, spet vtikali nazaj v kupček, dolgi prsti pa so jih v enakomernih časovnih intervalih poravnali v pravilno obliko.

Ko je končal, je položil kupček na mizo in, ne da bi me pogledal, ukazal:

»Preloži jih.«

Z drhtečo roko sem segla nadnje in jih razdelila na dva dela, a se je desni kupček naglo podrl. Karte so se kot padajoče domine razprostrle po mizi. Zdrznila sem se in osuplo ugotovila, da me poskuša razorožiti z igranjem igre, ki jo je zagotovo igral večkrat kot jaz. V meni je prebudil iskro jeze.

Potem sem se uporniško vzravnila na stolu in zavzela dostojanstveno držo. Z zagonetnim nasmeškom sem pospremila svoj navihani pogled in nedolžno zaprosila:

»Bi mi razložil pravila igre?«

-

Poezija je bilo poslušati zven njegovih besed, ko je zbrano in natančno opisoval umetnost igranja. Poudaril je, da je tisto nekaj in najvažnejše, kar pospremi golo statistično znanje o verjetnosti kombinacij kart, mešanica lahkih gest, drobnih trzljajev oči in barve glasu, s katero spregovori igralec. Zrl mi je naravnost v oči in govoril še o pomembnosti pozicije. Ni enako, ali si na vrsti prvi ali pa samo slediš.

Opazovala sem njegove roke, ki so jemale karte iz kupčka in mi jih kazale visoko v zrak. Še povsem sveža pikova dama je delala družbo srčevemu fantu, sledili so jima križeva dvojka, karina osmica in srčev as.

Zadnjo karto je pritisnil na mizo tako, da so mu prsti pordeli.

»To je dobra karta. Če dobiš asa, greš v igro, ne glede na vse.«

Takrat sem ga za trenutek videla v drugačni luči. Njegov obraz je dobil odtenek nekakšne mehkode, oči so mi želele nekaj povedati. Že naslednji hip pa se je zopet zbral in nizal karto za karto, pravilo za pravilom, dokler se ni pretreseno zavedel, da mi je povedal vse.

Bila sem pripravljena.

-

Pritisnil je gumb na glasbenem stolpu, ki se je nahajal v neposredni bližini mize, na dosegu njegove roke. Po prostoru se je razlezla prijetna, a malce skrivnostna klasična glasba. Iz zvoka klaviatur sem poskušala razvozlati, za katerega skladatelja gre, in za hip sem v melodiji zaznala zvok dežja. Je prihajal od zunaj? Ozrla sem se čez ramo, a hitro ugotovila, da zrem le v temne zavese.

Utesnjenost v prsnem košu mi je preprečevala, da bi vdihnila s polnimi pljuči. Nato sem plašno pogledala svoji karti, ki sta pravkar zadržali na mojo stran mize. Soigralca sem ošinila s pogledom, a njegov obraz ni izdajal ničesar. Izpod strmih obrvi je motril svoji karti.

Potem se je vse odvrtelo zelo naravno. Stavila sem in mešala karte, včasih sem pošiljala resnobne poglede, spet drugič pa z glasnim smehom zaigrala navdušenje in igrala hitro, hlastno. Z uravnavanjem ritma igre, ko sem si občasno vzela dolge minute za premislek, sem soigralca nekoliko zmedla, a se je že naslednji trenutek zbral in zabrisal vse sledove ranljivosti. Popolnoma sem pozabila pravila igre, namesto tega sem se prepustila zvokom čudovite glasbe. Srčeve in pikove podobe so mi polzele iz rok in včasih sem jih komaj ujela v dlani ter jih odtlej trdno držala pri sebi. Žetoni so žvenketajoče pristajali na mizi in ustvarjali nenavaden kaos sredi zloščene mize.

Bežno sem ošinila stensko uro in osuplo ugotovila, da igrava že dobro uro. Naslonila sem se nazaj in si vzela trenutek odmora, da si malce zbistrim misli od norega plesa kart. Takrat sem presenečeno opazila, da je na moji strani mize precej več žetonov kot na njegovi.

»Kaj?!« nisem znala skriti razburjenja.

Pogoltnila sem cmok v grlu in z vso silo potlačila hehet, ki je prihajal nekje z dna mojega želodca.

»Zagotovo imam začetniško srečo,« sem povedala v opravičilo, a svojo poved naglasila malce vprašalno. Prostor se je nenadoma zdel nekoliko manjši in v njem se je naselila nejevoljna tišina.

Na polvprašanje ni odgovoril. Tako kot prej ni načenjal pogovora, da bi razbil neprijetno tišino, me tudi zdaj ni odrešil moje nedokončane misli. Pustil je, da je obvisela v zraku.

Premetavala sem karte in mrzlično razmišljala, kaj se pravzaprav greva. Spomnila sem se zagonetnih obrazov, ki sem jih včasih videla na televiziji, zakritih z očali, skrivajočih se za dolgimi bradami. Sedeli so za ovalno mizo in predano igrali svojo igro, kot da gre za nekaj najpomembnejšega na svetu. On je bil eden izmed njih! Seveda, ne razume mojih naivnih, nelogičnih potez, naglice, glasnega krohota, nepričakovanih premorov. Pred njim sem se vrtela kot vrtavka, zdaj v eno, zdaj v drugo smer, pa malo vstran in spet nazaj, in ko je najmanj pričakoval, sem se ustavila.

In se spet zavrtela, še hitreje: »Višam tvojo stavo.«

Naenkrat sem imela občutek, da vidim skozi njegove karte, njegove oči so moja ugibanja le potrjevale. Postal je nejevoljen, na čelu se mu je zarisala globoka ravna guba.

»Oh, spet zmaga,« sem rekla mirno in tiho, da ga ne bi pretirano razburila – ali pa je bil to spet del moje igre?

Njegov prisebni pogled je takrat izginil, spremenil se je v veliko bolečino, stalila sem voščeno svečo, od katere je na koncu ostala le lužica. V soju zmage sem raztezala zmagovalni nasmeh in prvič v tem večeru so moje ustnice silile tako daleč narazen, da se je pokazal niz mojih zob. Z malomarno kretnjo sem si vrgla lase nazaj na hrbet, kot bi se mi zmaga ne zdela pomembna, pa vendarle sem se ravno s tem izdajala; žarela sem.

Obvladovala sem prostor, poteze, še zrak, ki sva ga v razburjenju dihala. Naenkrat je bilo vse moje, vrstila sem eno zmago za drugo. Bil je v silnem krču, vedno več časa si je jemal za vsako potezo, na njegovi strani mize pa je ostajalo le še nekaj žetonov.

-

V temačno intimo prostora se je med najino igro zalezlo še nekaj drugega, nekaj, česar si nisem uspela razjasniti. Slutnja se je zlagoma ovijala okoli

mojega vratu in me ljubkovala, ko sem svojega soigralca sumničavo motrila z očmi. Njegovi dolgi koščeni prsti so za hip ujeli pridih miline, ali pa je to bila le senca poklapanosti zaradi poraza? Prepogosto si je popravljajl pramene iznad obrvi, kot bi s kretnjami želel odgnati silovite misli. Naenkrat sem začutila naboj med nama, orosil je stekla, kljub temu da jih nisem mogla videti, slika na steni je oživljala v vsej barvitosti, zrak je postajal soparen in težak.

Končno sva se spet pogledala, ne da bi naju ločevala igra. V meni se je zbudilo nerazložljivo čustvo, ki ni izviralo iz zmagoslavja ali vznesenosti nad igro, ampak iz nečesa drugega, važnejšega.

Takrat je vse svoje žetone počasi odrinil na sredino in rekel:

»All in.«

Nepomembno so stali med nama in čakali.

Namesto da bi jih zgrabila, sem polagoma vstala in si nežno popravila krilo. Svilnato blago me je obdajalo ravno prav mehko, z roko, ki je še nekaj ur nazaj začrtala obrise šminke na mojih ustnicah, sem drsela po gladki višnjevi mizi in počasi stopila korak naprej. Približevala sem se mu, prepustila sem se najini igri, ki se še ni končala.

Nebrzdano, sunkovito je vstal in me zgrabil za roko, v njegovem vodenem pogledu sem videla ogenj.

Zato sem torej prišla.

Kaplja za kapljo

Počasi je pronicalo vate, kot v kraško jamo, kapljalo je v tvoje roke, se zasedrilo v tvoje rastoče kosti, vsak ne iz otroštva, zmerljivke iz ust tistega, ki si ga imel najraje, skrito neutolažljivo hlipanje, potlačena solza, enkrat je privrelo v tvoje žile, v tvoje bicepse, se preselilo v končiče tvojih živcev, se zgostilo v tvojih utripajočih venah, deroča reka zavrnitev punc, ki si jih niti ogovoriti nisi upal, iz vseh priložnosti, ki jih nisi zmogel zgrabiti, jezen sam nase, kako si beden.

Beden, ti je nemo govorila že tvoja bledolična mama, tvoj perfektni oče, da nisi dovolj vreden, so šepetale stene tvoje sobe, kamor si se zatekel, in nikogar nisi zanimal, nisi bil vreden niti preprostega vprašanja: Kako si?

Kako si, ko zaslišiš, da sem prišla domov? Ko napačno zavzdihnem ali preglasno odložim torbo? Kako se počutiš, ko se vsa ta tvoja žalost razbesni, razplamti, postane močvirnata, težka, prav tukaj in zdaj, kriči tisoče besed tvoje preteklosti, nori v orkanu tvojih grenkih spominov, se razbesni nad menoj kot nevihtno nebo?

Ko me udariš, bi rada vedela, zakaj.

Kapljo za kapljo ližem s konico jezika. V samoti svojega francoskega balkona si rada govorim, da je šlo čez rob. Tokrat pa res grem. Ko pijem vino, ne vem, ali srkam tudi svojo kri, vse je zmešano in iste barve. Kaj takega še nisi naredil – grobo utišam svoj notranji glas, noč je tiha in on je glasen, vsi glasovi so premočni za to navadno, spokojno noč. Ti se razbesniš v udarce, jaz norim v sebi, delaš mi škodo, delam si škodo, divjaš mi v prsih in hočem te spraviti ven z vsem, a zunaj je vendar tako tiho, mirno. Nihče me ne bi razumel.

Razumel me ni tisti znanec. Ko sem izdavila nekaj besed o tebi. Da nisi tako jagnje, kot daješ vtis, da ... no, zbirala sem pogum in oklevala, nato pa izdavila, da ...

Preglasno se je zakrohotal. Dejal je, še dobro, vsaj obstajajo pravi moški.

Postane mi slabo. Spet ne bom mogla zaspati.

Zaspati s kozarcem vina je postala rutina. Ali je mogoče bila že prej? Ne vem, moj spomin je v megli. Sem morda kaj takega rekla? Ne, to ne sme biti razlog ... – spet ga utišam, kaj ta moj mali glasek sploh ve. Je kdaj sploh pogledal v oči tej bolečini?

Prepusim se ji v hladu večera, jaz sem ena sama svoja velika rana. Jutri bo vidna, ampak zdaj ni, temno je. Pustim, da mi nočni vetrič odnaša misli, piš po piš sem bolj sveža, do jutra bom že dobra, ko te bom spet videla drugače. Se znašla v tvojem objemu, v najinem vsakdanjiku. Samo naj bo spet vse po starem, bodiva spet, prosim, naj obstaja varen pristan v tem kaosu.

Jutro je. S potnimi rokami odprem vrata v kuhinjo. Vstopim v prostor, ki je nabit z zatohlim vonjem. Je v tvojih očeh slutiti obžalovanje?

V nos mi sili vonj slabo pripravljene kave, sili me na bruhanje. Opravičila ni. Ni ničesar, kar bi mi zagotovilo, da ti je vsaj drobtinico žal. Opazujem te, ko nemo sloniš ob pultu. Brez izraza, sprogramirano, kot pristoji sodobnemu svetu. Programerji, vladarji tega sveta.

V ogledalu ošinem svoje lice, ki temno odbliskne – ali bo kdo videl tvoje delo? Hitro umaknem pogled in z njim zajadram na balkon. Ponoči je bil na stežaj odprt. V jutranjem krču slabosti se sprašujem, ali so sosedje kaj slišali. Ko se srečamo na hodniku, bo sram njih ali mene ali tebe?

Mene bo konec, če ne spregovoriš. Nato se naglo pojaviš pred menoj, pogled strahoma uperim vate in čakam. Napeto, časa ni, tik-tak, tik-tak.

Nehote doživim sinočnji preblisk, ko si se – še višji, kot v resnici – grozeče sklanjal nad menoj. Tvoj popačen obraz mi je pravil: »To je pa zato, ker me n i k o l i ne poslušáš! Ko bi me enkrat poslušala, bi bilo vse v redu. A me boš zdaj p o s l u š a l a ?«

Zdaj se ne zgodi nič, samo strmiš vame. Kriva sem torej jaz. Kavno skodelo ihtavo in trdo zabijem na mizo. Potem se strahoma spomnim, da se ne spleča opozarjati nase, nemudoma mi je žal.

Najbolje bo, da priznam krivdo. Čim prej opravim, tem bolje. Zaigrano ljubko vstanem in se ti približam. Ne preostane mi drugega kot prosjačenje, da bo vsaj nocoj ljubi mir. Tišina je hujša od mojega klečeplazenja. Moja samopodoba je tista, ki se lahko splazi v kot in pozabi name. Pozabiva vse skupaj, samo pozabiva.

Pozabiva.

Nika Nikolič

Luknja

Če bi kdo vprašal Lizo o njenem delu, bi rekla, da gre za bikov drek. Njena pisarna je petnajst kvadratov bele sobe. Na stropu neenakomerno utripa neonka. Večkrat naj bi jo že zamenjali. Tako kot klimo, ki je glasna, a neučinkovita. Kljub Lizinim samoinicativno prinešenim dišečim svečam, sušilcem zraka in namiznim ventilatorjem ostaja zrak vlažen in zatohel. Edina osvežitev zaveje skozi vedno, a nikoli v celoti, odprta vrata. V napoto jim je preblizu postavljena omara, ostanek prejšnjega podjetja. Na sivem tapisonu stoji pisalna miza z računalnikom in šopom kablov. Pridejo jih urediti. Takrat ko bodo menjali sijalko.

Star monitor na mizi ne utripa na pravi frekvenci. Morda k učinku prispeva neonka. Naključni obiskovalec bi lahko presodil o vzroku. Vendar v kletno pisarno ne zaide skoraj nihče. Tam ni kaj početi. Tudi skozi okno se ne da pogledati, ker ga ni. Je pa širok prezračevalni jašek. Iz njega se občasno sliši škrebjanje. Okoli 10:30 vsak delovnik skozenj zaveje vonj menzinega menija. Dovolj globoko v delovnem dnevu, da se zdi Lizi primerno sunkovito odriniti se od mize – a ne preveč, ker stena z nizko polico ni daleč –, se nagniti nazaj v škripajočem stolu in se zazreti v mavčni strop. V vogalu med kvadratnimi spoji, tik nad pisarniškim stolom, je rob odkrušen. Odpadel mavec je čistilka že davno pospravila. Za njim ostaja črna luknja, ki zeva proti višjim nadstropjem.

Liza napne oči, da bi videla vanjo. Gotovo je nekaj na drugi strani. Višja nadstropja in pisarne z okni. Mogoče so v njih drugi zaposleni, ki lahko gledajo skozi ta okna, jih odprejo in vdihnejo zunanji zrak. Mogoče na to niti ne pomislijo, ker imajo delo, ki je res pomembno. Mogoče so z njim celo zadovoljni in, ko jih kdo vpraša po njem, mu lahko utemeljijo njegovo

koristnost. Morda pri tem ostanejo resnih obrazov. Če bi kadila, bi jih morda srečala zunaj na pavzi in preverila, kako je s tem. Ampak kajenje ni zdravo. Liza vnaša podatke. Izmenično kopira in lepi in se od ponavljanja ziba v trans. Če pomisli na kaj drugega, se zmoti. Če se zmoti preveč, bo klikal nekdo drug. Potem pomisli na še več drugega. Na položnice in hrano, na nove delovne razgovore. Na utripanje in kable. Na kolešček na miški, ki se zatika, ko išče napako po razpredelnici. Popravi, zaključí.

Na vratih pisarne ji vodja oddelka za upravljanje podatkov naloži opravilo. Že vnešene projekcije naj ročno prenese v nov program. So ga pravkar zamenjali.

Mar ga niso ravno prejšnji teden?

Tako je zdaj. Naj razume.

Liza razume.

Vodja zapre vrata.

Konstalacije pisarne se porušijo. Zrak postane zatohel, vlažnost se poveča. Neonka utripa še bolj neenakomerno, frekvenca zaslona pa postane grabežljivo hipnotična. Liza hoče odpreti vrata. Stoji pri omari z okrušenimi robovi. Sivo belino stene prepredajo razpoke in odpadle zaplate. Vrat ni več. Na njihovem mestu je neprehodna obrabljena stena. Izbokla gladka barva pod pritiskom odpade. Spodaj je grob omet, ki se lepi na prste in ostaja za nohti.

Liza se ozre k luknji v stropu. Prekril jo je odkrušek iz višjih nadstropij. Stopi na stol, da bi jo očistila. Dvigne se na prste, vendar ne doseže.

Opusti misel. Vrne se k mizi in prenašanju podatkov v nov program.

»Da ne zamenjajo še mene.«

NA MEJI NEVIDNEGA

zmagovalna besedila literarnega izziva

Sestavi kalejdoskop svojega vesolja

Prvi NMN izziv 2021/2022

Že tradicionalen literarni natečaj konvencije Na Meji Nevidnega smo v letu 2021 predrugačili, v želji, da bi vse nadobudne ustvarjalce »prisilili«, da na svoji zgodbi in likih delajo več mesecev. Zamislili smo si dolgotrajnejšo aktivno pisanje znotraj lastnega sveta s krajšimi nalogami. Tako smo v pol leta objavili šest nalog, čim bolj različnih, nenavadnih, da smo avtorje postavili v nepričakovane položaje, da so res pogledali zgodbo in like z vseh možnih kotov. Izpolnitev šestih nalog pa je bila predpogoj za uvrstitev v tekmovalni del s kratko zgodbo. Želeli smo torej predvsem usmeriti avtorje, da poglobijo svoj svet in like, preden prelijejo zgodbo na papir, da bo njihov svet karseda oprijemljiv.

Izziv je pričelo 20 ustvarjalcev, na koncu je finalno zgodbo oddalo 9 oseb, kar se nam je zdel za prvo leto in tako dolgotrajen projekt zelo dober izkupiček. Tričlansko žirijo smo sestavljali Vid Legradić, avtor znanstvenofantastičnega romana *Travid: Za devetimi zvezdami*; Jakob Konda, avtor fantazijske zgodbe v dveh delih, *Skrivnost srži 1* in *2*; in Nerlisa Osmičević, organizatorka izziva in večletna urednica glasila slovenskega Tolkienovega društva *Gil-galad*.

Z zadovoljstvom smo ugotovili, da se je večmesečno delo na fantazijskem svetu resnično poznalo na kvaliteti oddanih kratkih zgodb, ki nas je vse tri izredno prijetno presenetila. Namen izziva je bil vsekakor dosežen, kar so s pohvalami novega sistema potrdili tudi udeleženci na postkonvencijskem srečanju z žirijo, kjer smo podajali komentarje in nasvete za vse udeležence, oba avtorja pa sta pripovedovala tudi o svojih dragocenih izkušnjah doseganja svetega grala, izdajanja lastne knjige.

Na koncu smo na podlagi točk (1–5 za dovršenost stila, likov, sveta in izvirnost ideje, žanr so si avtorji seveda izbirali sami) dobili tri najboljše.

Na tretjem mestu Iva Grobin, z znanstvenofantastično zgodbo *Skok na Terro*.

Na drugem mestu Maša Jelušič, s fantazijsko zgodbo *Spiralna zibelka*.

Na prvem mestu pa Nika Nikolič, s fantazijsko zgodbo *Izolirnica 36*.

Zmagovalka Nika se je izkazala z izredno dobrim slogom pisanja in krasnim, kredibilno zamišljenim svetom, kar je v kratki zgodbi poseben izziv. Podala je ravno dovolj opisov, da vzbudijo v bralcu željo, da bi izvedel več tudi o samem svetu, ne zgolj o političnih spletkah, ki te posrkajo v zgodbo. Nadejamo se novih poglavij iz *Izolirnice*.

Žirija je bila enotna, da bi vse tri finalistke lahko razširile zgodbo v daljšo pripoved, ki bi jo z veseljem prebirali, svet se je zdel dovolj dodelan in osnovni zapleti tudi. Še enkrat čestitke vsem trem finalistkam in tudi ostalim tekmovalcem in tekmovalkam za vložen trud in čas, verjamemo, da je bila odlična investicija v grajenje vašega sveta.

Literarni izziv se ponovno začne v oktobru, prav tako s šestimi izzivi in končnim, finalnim tekmovalnim delom za kratko zgodbo, ki ga zaključimo na konvenciji Na meji nevidnega 2023. Lepo vabljeni, da se nam pridružite, več informacij na družbenih omrežjih Na meji nevidnega ter [na spletni strani](#).

Za zaključek še enkrat hvala reviji *Nebulae* za izpostavitve vseh treh zgodb finalistk. Uživajte v branju.

Nerlisa za NMN

3. MESTO: IVA GROBIN

Skok na Terro

Zvezna postaja za medplanetarne izmenjave Kdorkoli – koderkoli se je glasil napis na vhodu v ogromno sobano. Ko je Tink pogledala navzgor, je videla čudovito zvezdnato nebo. Ker je bil strop iz pametnega stekla, bi lahko bilo tudi umetno, a Tink je lahko čutila, da gre za pravo zvezdno energijo.

»Opala, se opravičujem,« je prijazno rekel Grok, ogromen svetlolasec, ki se je zaletel vanjo. »Ne obvladam še tega novega telesa,« se je dalje opravičil.

»Nič hudega. Saj so ti res dali ogromno mašino!« je občudujoče odvrnila Tink. Sama je dobila drobno telo, lahko za upravljanje, a mnogo manj fascinantno od te gore, v katero je zdaj zrla.

»Uff, tole je pravo ščene proti mojemu prejšnjemu telesu, ki sem ga pustil na planetu Rokon. Prav mehkužno je. Ampak so mi zagotovili, da bo čisto v redu za Terro.«

»Tudi jaz grem na Terro! Se že tako veselim. Noro, planet, na katerem kolektivna zavest sploh še ne zaznava 70 % življenja na Terri. Ti ljudje se sploh ne zavedajo t. i. manj živih bitij. Mislijo, da v njih ni življenjske energije. Kakšne vznemirljive možnosti za ekspanzijo zavesti!«

»A to te privlači? Mene pa zanimajo oceani, pa tudi puščave in gore. Saj to veš, da se bo tvoja zavest skrčila in se tudi ti ne boš zavedala, da so tudi gore žive, ane?« jo je sočutno pogledal.

»Ja. Vsi tako pravijo. Ampak ...« Z gesto mu je nakazala, da se je sklonil čisto do njene glave: »Imam načrt! Ustvarila si bom močan spomnik in se sredi

izkušnje na Terri prebudila v svojo normalno širino zavesti. Potem bom lahko nemoteno opazovala vse nivoje življenja.«

Grok jo je skeptično pogledal, a ni izbrisal svojega prijaznega nasmeška z ustnic.

»Bi mi pri tem pomagal?« mu je navdušeno vrnila pogled.

»Z veseljem. Kaj si imela v mislih?«

»Določila si bova točko v prostorsko-časovnem kontinuumu Terre. Nekje po zaključku faze mladiča. In v to točko bova vgradila močno izkušnjo, ki bo sprožilec. Najino srečanje ne bo dovolj, mora biti nekaj močno nabitega.«

»Čustveni nivo je na Terri izjemno aktiven,« se je Grok spomnil nedavnega izobraževanja o Terri.

»Bravo! Točno to. In nasilje je jezik, ki je na Terri splošno razširjen. Kaj če ustvariva nasilno sekvenco psihofizičnega napada?«

»Seveda. Kadar koli me lahko napadeš. Ti dam dovoljenje.«

»Mislim, da boš moral ti napasti mene.«

»Zakaj?« jo je nedolžno pogledal.

»Poglej najini telesi. In na Terri bo delovala samo gola fizična energija, brez drugih nivojev. Če bom jaz napadla tebe, bom lahko sprožila le napad smeha.«

»Haha, imaš prav. Zmenjeno, torej. Napadalec bom jaz.«

Grok se je spet sklonil proti Tink, staknila sta glavi in v stotinki sekunde ustvarila močan sprožilec, psihofizični spomnik.

»Se vidiva na Terri!« mu je Tink pomahala v slovo.

»Ne zameri mi, ko te bom napadel,« ji je z nasmeškom odvrnil Grok.

Gregor je vstal sredi stavka in pustil, da je pločevinka s pivom naredila lužico poleg njegovih nog.

»Kaj pa je?«, ga je vprašal Tim, njegov najboljši prijatelj, že odkar sta se kot mulca prvič skupaj stepla proti bogataškim otrokom z drugega konca mesta. Od takrat sta podelila še mnogo udarcev in jih skoraj toliko tudi prejela. Zadnjih nekaj let živita v napol podirajoči se lopi na robu puščave. Tudi na robu zakona. Puščavo namreč obišče nešteto turistov in od njih se da dokaj preprosto izvabiti nekaj denarja. Če ga ne dajo sami od sebe, ga pa izmakneta ali izsilita.

»Ne vem. V puščavo moram,« je odgovoril napol prisebno in odkorakal.

Tim je zmedeno zrl za njim.

Dvajset minut kasneje je stal Gregor na koncu kanjona. Izpod predolгих svetlih las, ki so mu padali na oči, je jezno zrl v drobno bitje.

Tinkara se je stiskala ob ogromno skalo za svojim hrbtom. Staroselci jo imenujejo Totem Življenja. »Kako ironično,« bi pomislila Tinkara, »da bom umrla ravno pred totemom, ki slavi življenje!« A to bi pomislila, če ne bi imela vseh svojih miselnih kapacitet ujetih v eno samo misel: »Ta orjak me bo ubil. To je moja zadnja minuta življenja.« Z orjakom ni mislila velikega totema, h katerem se je stiskala, temveč ogromnega svetlolasega moškega, ki se ji je približeval in iz čigar oči so švigale strele. Ne dobesedno. A sama masa njegovih mišic, v kombinaciji z grozečim pogledom, je bila več kot dovolj, da so se Tinkari šibila kolena, celo telo se ji je treslo in hkrati ga – paradoksalno – ni mogla premakniti. Beg torej ni prišel v poštev, četudi ne bi bila na koncu zaprtega kanjona, obdana s skalami. Krik na pomoč bi zagotovo odmeval še dolgo po tem, ko bi ga izustla – če ne bi imela glasilk suhih, stisnjenih in zgubljenih nekje na dnu grla. Morda bi odmeval še po tem, ko bi bila ona že mrtva.

»A mi je bilo res treba preživeti 48 ur sama sredi divjine? Ne bi mogla priti v stik s svojo dušo na kakšnem simpatičnem vodenem obredu ob polni luni sredi mestnega parka?« Tudi to bi se spraševala Tinkara, če bi imela na voljo kaj prostih kapacitet miselnega procesa. Ker jih ni imela, je samo stala. Pravzaprav napol stala, napol slonela na ogromnem totemu in gledala, kako se ji je svetlolasa glava približala toliko, da je začutila tujčev dih na obrazu. Topel, s pridihom po alkoholu.

Tinkara je zaprla oči. Za trenutek jo je prešinila misel, da bi se vdala v neizogibno in se sprijaznila s smrtjo. A takoj je misel prepisal temeljni človeški preživetveni nagon, ponovno je odprla oči, pripravljena na boj. V tem trenutku pa je že začutila močan stisk okrog vratu, izgubila je tla pod nogami in obvisela v zraku. Ne ker bi končno osvojila levitacijo, temveč ker jo je orjak davil in se ni potrudil skloniti se na njeno višino.

Kakšne tri dolge sekunde sta si zrla iz oči v oči. Tinkara je opazovala, kako so se strele, ki so doslej švigale iz orjakovih oči, spremenile v tunelčke. Začutila je, kako je njeno pozornost povleklo v te tunelčke, tam se je razširila in Tinkara je hkrati dojela šeststo šestinšestdeset dejstev. Najpomembnejša v tem trenutku so bila: prvič – davljenje je bil *psihofizični spomnik*, ki ga je osnovala kot Tink, tik preden se je utelesilala na Terro, kjer je prevzela telo in avatarja z imenom Tinkara ter pozabila na preostali del sebe. Drugič – svetlolasi orjak je v resnici prijazen poba po imenu Grok, ki ga je srečala na zvezni postaji za medplanetarne izmenjave Kdorkoli – Koderkoli in ga prepričala v to skupno dogodivščino s spomnikom. In tretjič – na Terro se je utelesila, da si tu razširi pozornost in razišče izkušnjo t. i. manj čutečih bitij, ki jih na Terri sploh ne priznavajo kot bitja.

Zdaj ko je bila Tinkara spet v stiku s Tink, s svojo celoto, je brez težav upočasnila fiziološke procese znotraj fizičnega telesa, da ni utrpelo posledic

zaradi odrezanosti od kisika. Sproščeno se je nasmehnila. Ja, nasmehnila se je, medtem ko jo je nekdo davil.

To je bil izjemno neobičajen odziv žrtve. Gregor še nikoli ni doživel česa takšnega. V njem, nekje globoko v srcu, zaklenjenem za tisoč šesto petdesetimi ključavnicami in zapahi, se je nekaj premaknilo. Počasi ga je preplavila toplota, prav nič podobna konstantni vročini puščave. Ta toplota je bila dobrodošla, prijetno ga je ščemela od znotraj. Tako je užival, da je pozabil na davljenje, in Tinkara je s pokom pristala na tleh, na katera je sedel tudi sam.

Ko se je skobacala nazaj na noge, je Tinkara previdno in počasi stopila do sedeče gmote ter jo nežno, a čvrsto objela. Gregorju so se prvič v življenju ulile solze in med glasnim hlipanjem, stokanjem ter preprosto dretjem se je spomnil, da je Grok, neumrljivo vesoljno bitje, ki je na dogodivščini na Terri. Zavedel se je vsega nasilja, ki ga je kot Gregor povzročil v teh dvajsetih letih na Terri. Občutil je vso bolečino, ki je bila prizadejana njemu v prvih petnajstih letih te dogodivščine in ki jo je s svojimi nasilnimi dejanji prenašal naprej. Izstopil je iz časa in si podrobno ogledal vsako sekundo življenja kot Gregor, vsako njegovo odločitev, spoznanje, potrebo. Potem se je zahvalil vsem dušam, ki so sodelovale v njegovi igri, še posebej Tink, in preklopil na drugo življenjsko linijo, na nov nivo bivanja kot Gregor na Terri.

Besede niso bile potrebne. Tinkara/Tink je ponudila roko Gregorju/Gorku in z roko v roki sta se sprehodila ven iz kanjona.

»Pa pridita še kdaj,« je za njima zašepetal Totem Življenja, ganjen od vse ljubezni, ki je eksplodirala pred njegovimi očmi. Tink je z delčkom pozornosti zaznala povabilo in z veseljem obljubila, da se nanj odzove.

2. MESTO: MAŠA JELUŠIČ

Spiralna zibelka

»Oblačje že dolgo ni navrglo morskih bitij. Prva družina Šanejev pravi, da gre za zadnje morsko bitje, navrženo na SpiralniPlanet. Zdi se, da se počasi približujemo cilju. Središču spirale, brat moj!«

»Zdi se, da. A kaj, ko v spirali nikoli ne veš, ali se približuješ cilju ali se od njega oddaljuješ. Vsi cikli so si tako podobni,« je turobno pripomnil vojščak in pospešil korak proti četi.

»Ne skrbi,« je odvrnil na videz popolnoma enak vojak – siv, sluzast in brezobličien. »Morja so že več generacij prazna. V globinah SpiralnegaOceana ni ničesar razen alg in primitivnih bitij. Počistili smo vse! Varni smo. Prerokba o morskem vojščaku in njegovi vojski nas bo obšla!«

»Zakaj je torej prva družina Šanejev poslala več sto vojakov, da ujamemo eno samo samcato polmorsko bitje?«

Drugi je skomignil: »Morda zato, ker je zadnje? Nočejo tvegati.«

»Kakor koli. Upam, da jo čim prej najdemo!«

Sluzasti dvojnik je presenečeno pogledal proti prijatelju, ta pa mu je nerodno odgovoril: »No, slišal sem, da je ženskega spola ...«

»Prečudovito!« je vzkliknila Perlia in svoje drobno modro telesce tu in tam posuto z luskami potopila v slano vodo. »Prečudovito! Tale morska jama je kot nalašč za moje otročičke.«

»Otročičke?« je nejeverno skozi odprtino v tleh zazijala njena nova prijateljica Zoy. »Ko si omenila, da si 'noseča', sem imela v mislih enega, največ dva, dva ...« Njen glas je odmeval po votlini. »Koliko otrok pa nameravaš imeti na tem prekletem Spiralnem Planetu?«

»Osem ali devet ...« se je zaslišalo iz jame.

»AU!« je zakričala Zoy, potegnila glavo iz špranje, ki je vodila v morsko votlino, in se ozrla naokoli. »Othenia, kaj zaboga!«

Mački podobno črno bitje z ogromnimi očmi je nagajivo zrlo v Zoy in se igralo z njenim repom. Bojevnica je nasršila ozko črno grivo od čela pa do vznožja dolgega ranjenega repa. Drevniki so bili nadvse ponosni na svoj rep in Zoy ni bila izjema.

Le pred nekaj dnevi je njo, torej Drevnico Zoy in Morjakinjo Perlio ter mačko z neznanega planeta, ki ji je Zoy nadela ime Othenia, navrglo na Spiralni Planet. Tu je bila z nalogo, to je vedela. A ni vedela, s kakšno. Zavzdihnila je in pogledala mačko.

»Mar ne vidiš, da se Perlia pripravlja na ...«

»Miiijav« je zaječala črna zverinica in se podrgnila ob skalo, ki je ležala le nekaj korakov proč. »Miiijav!« Bolščala je vanjo s svojimi srebrnimi očmi, kot bi nekaj brala.

Zoy je pokukala v votlino in opazila, da je Perlia že pod vodno gladino. Verjetno postilja nekakšno vodno posteljo za svoje mlade, si je mislila Zoy in se odpravila h kamnitemu spomeniku.

»Kdor drugemu spiralo navija, sam svojo odvijaje!« je prebrala, se s konico repa popraskala po nartu in dodala: »Kakšen nenavaden zapis za nagrobnik.«

»Merlius nikoli ni živel,« je gozdna bojovnica zaslišala mehak glas za svojim hrbtom.

Sunkovito je obrnila glavo in uzrla debelušno kosmato bitje z okroglimi ušesi in malimi vdrtimi očmi.

Mehak glas, ki je prihajal iz kratkega črnega gobčka, je popolnoma nepričakovano zamenjal raskavi: »Trapa! Punca sploh ne ve, kdo je Merlius. Mar ne vidiš, da jo je pravkar navrglo na SpiralniPlanet?!«

Kosmato bitje je samo pri sebi zavzdihnilo in v mehkem tonu obrazložilo: »Merlius, tip, katerega nagrobnik opazuješ. Nikoli ni živel.«

Zoy si je radovedno ogledovala to bitje z dvema prepirajočima osebnostnima. SpiralniPlanet resnično ni varčeval z raznolikostjo življenja.

»Nagrobnik so Merliusu postavili Šaneji. V opomin njegovim sledilcem,« je nadaljeval mehak glas.

»V opomin?« je vprašala Zoy. »Šaneji?«

»V opomin, da bo tudi Merlius nekoč umrl! Da ni več en!« je bevsknil rezek glas izpod črnega smrčka.

Zoy je zgolj prikimala in mehki glas je nadaljeval: »Ne veš, kdo so Šaneji?«

Odkimala je.

»Gospodarji SpiralnegaPlaneta si pravijo.«

»Pri zlomljeni spirali, pa takšni gospodarji!« se je vmešal raskavi glas.

»No,« je znova spregovoril mehak glas: »Šaneji so dvospolniki. Razvili so se iz enega samega prašaneja pred mnogimi, mnogimi generacijami. Pravijo, da je bil prašanej prvi prebivalec SpiralnegaPlaneta. Ono in magično bitje misel.«

»Misel?« je vprašala Zoy.

»Ah, pri praznem želodcu vendar,« so rezke besede preglasile Zoyino vprašanje. »Šaneji so si vse skupaj izmislili! Sluzasti Šanej ni bil in ne more biti prvi prebivalec SpiralnegaPlaneta!«

»No, o tem bi se dalo razpravljati še bolj kot o tem, kaj je začetek in kaj konec spirale,« je bitje mehko zavzdihnilo in nadaljevalo z razlago: »Merlius bo zakorakal iz SpiralnegaOceana obdan s tisočimi in tisočimi vojaki, ob rami pa mu bo stal nevidni bojevnik! Merlius nas bo popeljal v sam izvor Spirale in vsi bomo rešeni!«

»Rešeni česa?!« je znova zarohnel rezki glas. »SpiralniPlanet se nenehno spreminja, koti, vali. Merliusa pa še od nikjer.«

»Prihaja ...«

»Ah, ne sekljaj dlak! Vsi vemo, da so Šaneji v resnici tisti, ki se počasi približujejo koncu spirale. Prvo bitje bodo, ki bo zaključilo to pot ...«

»Tega ne vemo,« je kosmato bitje znova mehko prekinilo samo sebe. »V spirali nikoli ne veš, ali se cilju približuješ ali se od njega oddaljuješ.«

»Seveda vemo!« je iz bitja prišel še tretji glas. Globok in odločen. »Šaneji stražijo vsa morja, pod nadzorom imajo vsa obalna mesta. Nobenemu morskemu bitju ni dovoljeno svobodno živeti! Ravno zdaj v te kraje prihaja vojska Šanejev! Govori se, da naj bi na SpiralniPlanet navrglo zadnje morsko bitje vsega stvarstva in obstoja. Naše zadnje upanje! Toda ti že ne zgledaš kot morsko bitje?!«

Zoy je odkimala. Vojska Šanejev prihaja sem? Po Perlio? Mora jo opozoriti in ...

»Tudi ti zagotovo ne prihajaš iz morja?« je revsknilo kosmato bitje proti mački. »Gremo naprej!« je zadonel globok glas in kosmato bitje je, meni spiralo, tebi spiralo, odšlo.

Zoy je nemudoma, ko je večosebno bitje izginilo za prvim hribom, odhitela k luknji v tleh ter pokukala v podzemno jamo, v kateri naj bi Perlia postiljala za svoje otročičke.

»Peeeeerlia!« je zaklicala. Brez odziva. Več dni in noči je kričala v temno morsko votlino, a brez uspeha. Tretji dan se je celo skobacala v jamo in po dolgem iskanju komajda priplezala nazaj na površje.

Vojska sluzastih Šanejev pa je bila medtem vsak dan bližje in bližje.

Čez nekaj predolgih dni in noči se je Morjakinja Perlia le priplazila iz jame in se vsa izmučena sesedla na travo.

»Perlia!« je zavpila Zoy, ko je zagledala prijateljico. »Perlia! Vojska prihaja. Nekakšni gospodarji SpiralnegaPlaneta si pravijo. Vsa morska bitja nemudoma pobijejo ali zaslužnijo. Proč morava nemudoma! Poberi otroke in greva!«

»Zoy,« je Perlia prijela prijateljico za roko. »Nikamor ne grem. Moje delo je opravljeno. Ocean SpiralnegaPlaneta ima vse, kar moji otročički potrebujejo. Vse. Mar veš, da na vsem planetu ni niti enega morskega plenilca, ki bi jih lahko ogrozil? Morska zvezda mi je povedala ... Neverjetno. Kot bi nekdo z ljubeznijo pripravil zibelko za moje otročičke. Tako kot je obljubila Ala ...«

»Ala Rips!« je osuplo dokončala stavek Drevnica Zoy.

Perlia je pokimala: »Tudi ti jo poznaš? Ne vem, kako, a me ne preseneča ... Oprosti, Zoy, nisem bila popolnoma iskrena s teboj. A Morjaki smo izgubljali svoj prostor na rojstnem planetu ... Rdeči rogovnjaki so nas že skoraj iztrebili, uničili so naše oceane ... Ala Rips mi je obljubila varno zavetje. Spiralno zibelko za moje otroke ...«

Zoy se je prestrašeno ozirala naokoli, Šaneje je začela vonjati že večer prej, v tem trenutku pa je veter pod njene nosnice ponesel še močnejši vonj po sluzastih vojščakah.

»Ne veš, kako je to, Zoy, ne veš. Ko veš, da skoraj nihče od tvojih potomcev ne bo preživel, da jih bodo ...«

»Perlia, ne gre za to,« jo je prekinila Zoy. »Veš, zakaj so oceani prazni? Zakaj v njih ni plenilcev?«

Perlia je odkimala.

»Ker so jih bitja, ki se nama pravkar približujejo, iztrebila. Do zadnjega. Vsako morsko bitje, ki ga je navrglo na ta planet, so uničili ali zasušnili! Razumeš? Proč moramo, takoj!«

Perlia se ni premaknila.

Zoy ni odnehala: »Preiskali bodo jamo, pobili tvoje novorojence in ... iščejo nekakšnega morskega preroka Merliusa, ki naj bi uničil njihovo vladavino in ...«

»Merlius na mojem planetu pomeni, 'tisti, ki prispe na konec poti',« je tiho šepnila Perlia in ponosno dodala: »Devet otrok sem imenovala Merlius.«

»Vsem otrokom si dala ime Merlius? Zakaj?« To ne more biti naključje, je hitela razmišljati Zoy in medtem divje mahala z repom.

Perlia se je nasmehnila: »Seveda ne vsem, le nekaterim ...«

»Mar nisi rekla, da pričakuješ osem ali devet otrok?« je zmedeno vprašala Zoy.

»Osem ali devetsto tisoč ...« je šepnila Perlia.

»Pri zavitem repu!« je dahnila Zoy in se sesedla. »Vojska potomcev!«

»Vsi so že splavali iz votline, Zoy. Vsi. Premajhni so, da bi jih lahko ti tako imenovani gospodarji planeta ujeli. Med odraščanjem se bodo poskrili v najmanjše špranje in ... preživeli bodo ... verjemi mi ... toliko hrane nisem videla že ... no, nikoli.«

Zoy je pogledala proti prerokovemu nagrobniku, ki je ležal le nekaj metrov proč in nemudoma doumela Merliusove še neizrečene besede. Šanejem ni uspelo preprečiti Merliusovega prihoda, nasprotno, s svojimi dejanji so ga omogočili.

V spirali res nikoli ne veš, ali se cilju približuješ ali se od njega oddaljuješ ... dokler ni prepozno.

»Kdor drugemu spiralo navija, sam svojo odvijaje!«

1. MESTO: NIKA NIKOLIČ

Izolirnica 36

Renja je počasi srkala penečo maratorko. Prehitro pitje bi jo zazibalo v otopelo brezbržnost, ki si je ni smela privoščiti. Spletkarski udeleženci predvolilnega zbora aristokratske lože so jo spraševali po skrivnostih soložanov, ona pa si je ponavljala: »Ni moja stvar.«

»Z vašimi informacijami lahko kot bodoči vodja lože naredim veliko dobrega. Zavzemam se za posodobitev in večja vlaganja v izolirnice,« ji je razlagal Gozovnik.

»Prenos upravljanja javnih izolirnic v roke zasebnikov pomeni razprodajo in omejevanje njihove dostopnosti,« se je v pogovor vpletla Marvi. »Renja, dragica, ne želim pritiskati nate, ampak naj te spomnim na Sodniččin program. Res bi potrebovali tvojo pomoč. Naš pristop k vzdrževanju izolirnic je jasen. Skrb zanje mora ostati v domeni lož. Le tako lahko ohranimo standarde in zagotovimo brezplačno uporabo za vse.«

Renja se je poželjivo ozrla proti pladnjem s kupami mrzle maratorko. »Zakaj ne združite moči in skupaj poskrbite za javne izolirnice? Mar se ne bi tako najhitreje rešila stvar?«

»To bi se vendar izključevalo!« jo je zavrnil Gozovnik.

»Tudi meni se zdi, da imamo nepremostljive razlike,« je rekla Marvi.

»Vsaj v nečem se strinjata.« Mezenje masti iz ušesa je Renjo rešilo pred sprejemom odločitve o zavezništvu. »Sranje!«

»Oh, se odpravljate na novo epizodo?« Gozovnik ji je v oporo ponudil roko.

Renja se je sesedla na najbližji divan. »Ko bi le bilo tako prijetno ... «

Salon z velikimi kristalnimi lestenci, kramljanje gostov in žvenket kozarcev so postopno zbledeli iz njene zavesti.

--

»Čakaj, previdno! Ta zatič ne sme štrleti ven.«

»Ne bo, ne vznemirjaj se, nič se ne vidi. Vse izgleda izpravno.«

»Še enkrat preveri, da sva res pri 36-ki.«

Skozi vrata je stopil strežaj z opazno pego pod levim očesom. Preveril je številko na vratih in se vrnil v notranjost toplotne izolirnice.

»Ne dramtiziraj, vse je v redu.«

--

Ko se je ovedla, ji je Marvi z robcem skrbno pivnala mezečo mast, Gozovnik pa jo je držal za roko in gledal z izrazom vseh dosedanjih prič njenih epizod. Gubal je čelo, da bi pokazal sočutje in prikriil strah pred tem, kar je izvedela. Renja se je razočarano zalotila, da upa na drugačno reakcijo.

»Kaj ste videli?«

»Ne bojte se, ni bilo o vas.« Njen odgovor je že davno postal refleks.

»Veste, da sem za informacije pripravljen bogato plačati.«

Renja je segla po kupi maratorke, da bi si izborila premor za razmislek, ko jo je zmotilo donenje alarmnih gongov.

»Geza! Geza!«

Strežaji so vpili navodila: »Prosimo, mirno se pomikajte proti izolirnicam.«

Gozovnik je godrnjajoč vstal in se odpravil proti kleti. Marvi in Renja sta prepletli komolce in mu sledili. Marvi se je pošalila: »Gongi so te rešili, kaj?«

Renja se je vljudno namuznila in resno nadaljevala. »Saj veš, da verjamem v tvoj projekt, ampak Gozovnik lahko hitro doseže pomembne spremembe. Pomisli, koliko ljudi bi preživelo napade zmrzali, če bi bile vse izolirnice redno vzdrževane.«

»Saj vem, dragica, ampak ...«

Mimo se je prerinila belobrada oseba. »Pri tej hitrosti bomo vsi pomrznili.«

»Kot da se je to že kdaj zgodilo, alarmi se vedno oglasijo prehitro,« je drugi mimoidoči vsevedno zmajeval z glavo.

»Potem me pa spustite naprej, nič me ne mika preizkušati debeline moje halje.«

»Pri vaših dimenzijah ste varni. Izolirnico nosite s seboj, kar v podkožnem maščevju.«

Alarmi so zadoneli še močnejše. Zasopihana množica ljudi v razkošnih haljah, neprimernih za hitro hojo, se je valila po dolgem marmornatem hodniku, obdanem z doprskimi kipi generalov in oljnimi slikarijami idiličnih prizorov, ki se nikoli niso zgodili. Marvi je med spustom po stopnicah stisnila Renjo za nadlaht. »Prave spremembe rabijo svoj čas. Res te potrebujemo.«

Gozovnik je oporekal: »Počasi se sicer res daleč pride, toda če bomo prepočasni, bomo vsi zmrznili. Poglejte te izolirnice, na primer. Pred šestdesetimi leti je dvainpetdeset ljudi tragično preminilo, ker so se poskušali sami dogovoriti, kdo bo vedril s kom. Pregovarjanje, mešetarjenje in izsiljevanje je trajalo tako dolgo, da jih je zmrzal prehitela. Zato so naši modreci že pred naslednjo gezi uvedli sistem razvrščanja v izolirnice. Mislite, da bi bilo danes kaj drugače?«

Renja se je ozrla proti ljudem v gneči. O marsikaterem izmed njih je v epizodah izvedela skrivnosti, ki niso bile njena stvar. V prvi vrsti je videla damo, ki je želela bogato poročiti svojo edino hči, pa jo je onemogočal star spor z gospo v rumeni halji na levi. Za seboj je slišala glas generala, ki mu je poleg ohranjanja miru na meji veliko pomenila tudi njegova zakladnica. Višji bankir pred izolirnico 31 pa si je zadal nalogo, da generala prepriča v bolj asketsko življenje. Če bi Renja kdaj srečala tistega, ki je rekel, da je znanje moč, bi ga z veseljem zabolala v oko.

Izdihnili je. »Verjetno imate prav.«

»No, zato imamo sistem, ki sicer ni idealen – marsikomu ni všeč, da strežaji sledijo strogemu protokolu –, ampak le zaradi delujočega sistema bomo danes naval zmrzali preživeli vsi.«

Pred vrsto izolirnic jih je pričakal strežaj v rdeči uniformni halji. Renja se je zagledala v pego pod njegovim očesom in se z nohtom zabolala v dlan. »Ni moja stvar, ni moja stvar ...«

Strežaj je zavzeto usmerjal prisotne. »Izolirnica 34: Tarad Rokovnikov, Velibir Bržunski, Gverilinda Višjegrajska, Jalda Beverjon, Majerholc Gozovnik, Renja Dafjanska.«

Renja se je obrnila k Marvi: »Želim ti pomagati, ne glede na vse. Se pogovoriva po koncu geze, velja?«

»Me veseli, da ostajaš odprta za našo stvar. Naredi mi uslugo in bodi previdna.« Marvi je z glavo pomignila proti Gozovniku. »Znano je, da hitro zameri in da kruto obračuna z vsemi, ki mu nasprotujejo.«

»Saj vem, da je pokvarjen, ampak tako slab pa vseeno ni ... Kakor koli, veselim se najinega čaja jutri zjutraj, nujno te moram vprašati za nasvet glede mojega prispevka na zboru salona Bevarjon.«

Strežaj se je nestrpno odkrhal. »Izolirnica 36 ...«

Renja ga je ostro pogledala. »36?«

»Tako je, izolirnico 35 moramo preskočiti zaradi nujnih vzdrževalnih del.«

Marvi je pokimala Renji v slovo in se premaknila naprej. »Ne skrbi. Se dogovoriva pozneje.«

Za Renjo so se zaprla vrata izolirnice 34. Udobno se je namestila na žameten fotelj in hlastno pograbila kadečo se kupo. Nasproti nje je sédel Gozovnik in preveril temperaturo ogrevalnega kanala. »Ah, tukaj pa nam mraz ne more priti do živega, kajne?«

Renja je zadržano pokimala. »Imamo srečo, da so te dobro vzdrževane. V javnih pride pogosto do žrtev zaradi pokvarjenih zatičev, ki onemogočajo popolno izolacijo. Ne menjajo jih redno.«

»In to poskušamo preprečiti. Z vašo pomočjo nam lahko uspe! Kaj pravite, se nam pridružite? Imeli boste proste roke in vedno sem odprt za predloge. Poleg tega vam nič ne preprečuje, da si kadar koli premislite.«

Renja si je od znotraj grizljala ustnico. »To se sliši predobro, da bi bilo res. Bojim se, da bi mimogrede želeli slišati še kaj več kot le tisto, kar je nujno za ohranjanje izolirnic.«

»Vaše informacije so iskano blago. Ne nameravam vas siliti v nič, kar vam ne ustreza. Upam le, da lahko presodite, kje bodo vaše sposobnosti dejansko služile dobrim namenom.«

»Kot veste, sem v osnovi na strani svoje mentorice. Njeni pogledi so me pač močno zaznamovali.«

»Seveda, zvestobo visoko cenim.«

»Ampak želim si, da bi se področje javnih izolirnic uredilo čim prej. Če Marvin projekt ne uspe, bom premislila o sodelovanju z vami.«

Gozovnik je nazdravil z dvigom kupe toplega grogošja. »To pozdravljam!«

Renja je pokimala, se nasmehnila in nagnila svojo kupo.

»No, Renja, sedaj pa dovolj poslov. Reciva kakšno o prihajajočem zimskem zboru v našem salonu,« je v pogovor vskočila gospa Bevarjon.

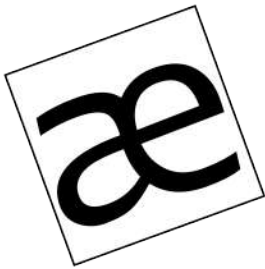
»Seveda. Z veseljem. Saj sva končala, kajne?« je preverila Renja.

»Vsekakor.« Gozovnik je vstal, se galantno priklonil in pristopil k Rokovnikovu, ki je stal v kotu izolirnice.

»Je urejeno?«

Rokovnikov je pokimal. »36-ka je onespobljena.«

»Dobro.«

NEBULÆ – revija za sodobno književnost

Letnik XI, številka 4 (oktober 2022)

ISSN 2738-5949

Revija deluje pod licenco creative commons.

Glavna in odgovorna urednica:

Nina Kremžar

Uredništvo za poezijo:

Veronika Šoster

Uredništvo za prozo:

Alex Kama Devetak

Zarja Vršič

Strokovna sodelavka – lektorica:

Karolina Zgaga

Oblikovanje, prelom in naslovnica:

Alex Kama Devetak

Nina Kremžar